Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Чистопольско-Высельская средняя общеобразовательная школа»
Чистопольского муниципального района РТ

«Рассмотрено»
руководитель ШМО
__________ И.М.Кузнецова
Протокол № 4
от «17» 12 2019 г.

«Согласовано»
зам. директора по УР
МБОУ «Чистопольско-Высельская СОШ»
__________Н.Я.Щепеткова
«21» 12 2019 г

«Утверждено»
директор МБОУ «Чистопольско-Высельская СОШ»
__________А.Ю.Чернышева
Приказ № 333
от «21» 12 2019 г.

Рабочая программа по литературному чтению на родном (татарском) языке (1-4 классы)

Уровень: начальное общее образование
Срок реализации: 2020 – 2024 г.г.

Разработчики: учитель родного (татарского) языка и литературы первой квалификационной категории Вахитова З.А.

Пояснительная записка

Рабочая программа учебного предмета «Литературное чтение на родном (татарском) языке» составлена на основе Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 06.10.2009г. № 373 (с изменениями и дополнениями от 26 ноября 2010 г., 22 сентября 2011 г., 18 декабря 2012 г., 29 декабря 2014 г., 18 мая, 31 декабря 2015 г.), Примерной рабочей программы учебного предмета «Татарская литература» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (одобрена решением федерального учебно- методического объединения по общему образованию (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17), авторы: Мотигуллина А. Р., Ханнанов Р. Г., Гизатуллина Э. Х., Мулласалихова Г. Г.; Основной образовательной программы начального общего образования МБОУ «Чистопольско-Высельская СОШ» на 2020-2024 гг.»; Положения о рабочей программе учебного предмета, курса в соответствии с ФГОС НОО и ООО в МБОУ «Чистопольско-Высельская СОШ».

Литературное чтение является основой нравственного воспитания учащихся на уровне начального общего образования. Оно, являясь одним из базовых предметов на уровне начального общего образования, способствует формированию позитивного и целостного мировосприятия младших школьников. Средствами этого предмета формируется функциональная грамотность школьника и достигается результативность обучения в целом. Освоение умений чтения и понимания текста, формирование всех видов речевой деятельности, овладение элементами коммуникативной культуры, приобретение опыта самостоятельной читательской деятельности – это те метапредметные задачи, которые целенаправленно и системно решаются в рамках данной предметной области. Именно чтение является основой всех видов получения информации, начиная с ее поиска в рамках одного текста или в разных источниках.

Основной целью обучения литературному чтению является развитие у ученика умений читать тексты, понимать содержащуюся в них информацию, который впоследствии сможет использовать свою читательскую деятельность как средство самообразования.

Для достижения этой цели ставятся следующие разноплановые предметные **задачи:**

1. понимание содержания: определять и выделять основную событийную или иную линию произведения, выделять тематику и проблематику (духовно-нравственная);
2. извлечение художественной информации: выделять основную мысль автора, понять образное мышление писателя (духовно-эстетическая);
3. понимание формальных признаков произведения: определить жанр текста, главных и второстепенных героев (литературоведческая).

Место учебного предмета в учебном плане

Предмет «Литературное чтение на родном (татарском) языке» входит в предметную область «Родной язык и литературное чтение на родном языке». Предмет «Литературное чтение на родном (татарском) языке» изучается в 1- 4 классах по 1 часу в неделю:1 класс – 33 часа, 2 класс – 34 часа, 3 класс – 34 часа, 4 класс – 34 часа.

ЛИЧНОСТНЫЕ, МЕТАПРЕДМЕТНЫЕ И ПРЕДМЕТНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Личностные результаты:

принятие патриотических ценностей, ощущение себя гражданами многонационального государства России;

овладение знаниями о культуре татарского народа, уважительное отношение к культурам и традиционным религиям народов России;

усвоение основных морально-нравственных норм татарского народа, умение соотносить их с морально-нравственными нормами русского народа и народов России;

уважительное отношение к иному мнению, истории и культуре всех

народов;

уважительное отношение к семейным ценностям, проявление доброжелательности, понимания и сопереживания чувствам других людей.

Метапредметные результаты:

активное использование речевых средств для решения коммуникативных и познавательных задач;

использование различных способов поиска учебной информации в справочниках, словарях, энциклопедиях;

овладение навыками смыслового чтения текстов в соответствии с целями и задачами, действиями сравнения, анализа, синтеза, обобщения, установления причинно-следственных связей, построения рассуждений;

умение слушать собеседника и вести диалог, признавать различные точки зрения и право каждого иметь и излагать свое мнение, аргументировать свою точку зрения.

Предметные результаты:

понимание литературы как средства сохранения и передачи нравственных ценностей и традиций многонациональной и мировой культуры;

формирование представлений о Родине и ее людях, окружающем мире, культуре, понятий о добре и зле, дружбе, честности;

формирование читательской компетентности, потребности в систематическом чтении;

овладение чтением вслух и про себя, приемами анализа художественных, научно-познавательных и учебных текстов с использованием элементарных литературоведческих понятий;

использование разных видов чтения:

- с пониманием основного содержания (ознакомительное чтение);
- с полным пониманием содержания (изучающее чтение);
- с извлечением необходимой, значимой информации (поисково-просмотровое чтение);

умение осознанно воспринимать и оценивать содержание и специфику различных текстов, участвовать в их обсуждении, давать и обосновывать нравственную оценку поступков героев;

умение самостоятельно выбирать интересующую литературу, пользоваться справочными источниками для понимания и получения дополнительной информации;

умение устанавливать причинно-следственные связи и определять главную мысль произведения, делить текст на части, озаглавливать их, составлять простой план, находить средства выразительности, пересказывать произведение.

(докучная сказка; сказки о животных, волшебные и бытовые сказки; малые фольклорные формы: загадки, считалки, колыбельные песенки, пословицы и т.д.). Представление о жанрах басни. (Басни – авторские произведения, укорененные в сказке о животных и в фольклорном мире ценностей.). Жанры рассказа и литературной сказки, авторская поэзия. Особенности лирического произведения (ритм, рифма). Различение рифмы и понимание содержательности каждого конкретного вида рифмы. Освоение понятий «тема» и «основная мысль», а также «основное переживание» героя произведения. Практическое различение произведений разного жанрового характера (без освоения понятия «жанр»). Практическое освоение представления о сюжете. Представление о герое произведения, об авторе-рассказчике. Практическое различение в текстах и уяснение смысла использования средств художественной выразительности: олицетворения, сравнения, гиперболы, контраста, звукописи, фигуры повтора.

Работа с текстами разных видов и жанров литературы. Определение принадлежности текста к фольклору или кругу авторских произведений. Понимание жанровых особенностей текста (волшебная сказка, докучная сказка, рассказ, колыбельная песенка, гимн и т.д.) Понимание разницы между художественным и научно-популярным текстами. Умение доказательно показать принадлежность текста к кругу художественных или научно-популярных текстов. Понимание отличий прозаического и поэтического текстов.

Работа с произведениями разных видов искусства (литература, живопись, прикладное искусство, скульптура, музыка). Представление о литературе как об одном из видов искусства (наряду с живописью, музыкой и т.д.). Общее и специфическое разных видов искусства.

Элементы творческой деятельности. Чтение художественного произведения (или его фрагментов) по ролям и по цепочке. Умение читать выразительно поэтический и прозаический текст. Умение осознанно выбирать интонацию, темп чтения и делать необходимые паузы в соответствии с особенностями текста. Умение работать с иллюстрациями в учебнике, сравнивать их с художественными текстами. Способность устно и письменно (в виде высказываний и небольших сочинений) делиться своими личными впечатлениями.

Круг детского чтения. Произведения устного народного творчества Малые жанры фольклора (прибаутки, считалки, скороговорки, загадки, заклички); народные сказки (докучные, сказки о животных, бытовые, волшебные); пословицы и поговорки. Авторские произведения, басни. Литературные авторские произведения. Произведения классиков отечественной литературы XIX–XX вв. (стихотворения, рассказы, волшебные сказки в стихах, повесть). Произведения классиков детской литературы (стихотворения, рассказы, сказки, сказочные повести). Произведения современной отечественной (с учетом многонациональности России) и зарубежной литературы (стихотворения, рассказы, сказки, сказочная повесть). Разные виды книг: историческая, приключенческая, фантастическая, научно-популярная, справочно-энциклопедическая литература; детские периодические издания (детские журналы). В результате обучения на уровне начального общего образования будет обеспечена готовность школьников к получению дальнейшего образования на уровне основного общего образования и достигнут необходимый уровень их общекультурного и литературного развития.

Выпускник научится:

- работать с текстом: выделять нужную информацию и использовать ее в разных учебных целях; ориентироваться в книге и работать сразу с несколькими источниками информации; пользоваться словарями, периодическими изданиями и фондом школьной библиотеки;
- понимать то, что литература – это искусство слова, один из видов искусства.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ
К КОНЦУ 1-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»: аудирование, чтение вслух и про себя, работа с разными видами текста, библиографическая культура, работа с текстом художественного произведения, культура речевого общения.

Обучающиеся научатся:

- читать вслух плавно, безотрывно по слогам и целыми словами, учитывая индивидуальный темп чтения;
- понимать содержание коротких произведений, воспринятых на слух, а также прочитанных в классе, выделять в них основные логические части;
- читать про себя маркированные места текста, осознавая смысл прочитанного;
- рассказывать наизусть 3–4 стихотворения разных авторов.

Раздел «Литературоведческая пропедевтика»: узнавание особенностей стихотворного произведения (ритм, рифма и т. д.), различение видовых особенностей (эпических, лирических, драматических), узнавание жанров устного народного (колыбельные песни, считалки, сказки, пословицы и др.).

Обучающиеся научатся:

- отличать прозаическое произведение от стихотворного;
- различать малые жанры фольклора: загадку, считалку, скороговорку, закличку;
- находить средства художественной выразительности в тексте (повтор; уменьшительно-ласкательная форма слов, восклицательный и вопросительный знаки, рифмы).

Раздел «Элементы творческой деятельности учащихся»: чтение по ролям, инсценировка, драматизация, устное словесное рисование, работа с репродукциями.

Обучающиеся научатся:

- понимать содержание прочитанного; осознанно выбирать интонацию, темп чтения и необходимые паузы в соответствии с особенностями текста;
- читать фрагменты художественного произведения по ролям и по цепочке;
- рассматривать иллюстрации, соотносить их сюжет с соответствующим фрагментом текста или с основной мыслью (чувством, переживанием), выраженными в тексте.

ОЖИДАЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ УУД К КОНЦУ 1-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

В области общих учебных действий обучающиеся научатся:

- ориентироваться в учебной книге, то есть читать условные знаки; находить выделенные строчки и слова на странице; находить нужную иллюстрацию;
- работать с двумя источниками информации (учебной книгой и тетрадью для самостоятельной работы; учебной книгой и хрестоматией), то есть сопоставлять условные обозначения учебника и рабочей тетради, учебника и хрестоматии; находить нужный раздел тетради для самостоятельной

работы и хрестоматии.

В области коммуникативных учебных действий обучающиеся научатся:

а) в рамках коммуникации как сотрудничества:

- работать с соседом по парте: распределять работу между собой и соседом, выполнять свою часть работы, осуществлять взаимопроверку;
- выполнять работу по цепочке;

б) в рамках коммуникации как взаимодействия:

- видеть разницу между двумя заявленными точками зрения.

В области контроля и самоконтроля учебных действий обучающиеся получат возможность научиться:

- понимать, что можно по-разному отвечать на вопросы;
- обращаться к тексту для подтверждения того ответа, с которым он соглашается.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ К КОНЦУ 2-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»: аудирование, чтение вслух и про себя, работа с разными видами текста, библиографическая культура, работа с текстом художественного произведения, культура речевого общения.

Обучающиеся научатся:

- читать целыми словами вслух, постепенно увеличивая скорость чтения в соответствии с индивидуальными возможностями;
- читать про себя в процессе первичного ознакомительного чтения, выборочного чтения и повторного изучающего чтения;
- строить короткое монологическое высказывание: краткий и развернутый ответ на вопрос учителя;
- слушать собеседника (учителя и одноклассников): не повторять уже прозвучавший ответ, дополнять чужой ответ новым содержанием;
- называть имена 2–3 классиков татарской литературы, перечислять названия произведений и коротко пересказывать их содержание;
- перечислять названия произведений любимого автора и коротко пересказывать их содержание;
- определять тему и выделять главную мысль произведения (с помощью учителя);
- оценивать и характеризовать героев произведения (их имена, портреты, речь) и их поступки;
- пользоваться Толковым словарем для выяснения значений слов.

Обучающиеся в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получат возможность научиться:

- *развивать навыки аудирования на основе целенаправленного восприятия текста, который читает учитель;*
- *устно выражать свое отношение к содержанию прочитанного;*
- *читать наизусть 2-3 стихотворений разных авторов (по выбору);*
- *пересказывать текст небольшого объема;*
- *использовать при выборе книг и детских периодических журналов в школьной библиотеке содержательность обложки, а также страницу «Содержание» или «Оглавление»;*
- *привлекать к работе на уроках тексты хрестоматии, а также книг из домашней и школьной библиотек;*
- *задавать вопросы по тексту произведения и отвечать на вопросы.*

Раздел «Литературоведческая пропедевтика»: узнавание особенностей стихотворного произведения (ритм, рифма и т. д.), различение жанровых особенностей (народной и авторской сказки и др.), узнавание литературных приемов (сравнение, олицетворение, контраст и др.).

Обучающиеся научатся:

- различать сказку о животных и волшебную сказку;
- определять особенности волшебной сказки;
- различать сказку и рассказ.

Обучающиеся получат возможность научиться:

- *обнаруживать в авторской детской поэзии жанровые особенности фольклора: сюжетно-композиционные особенности сказки-цепочки, считалки, скороговорки, заклички, колыбельной песенки;*
- *обнаруживать подвижность границ между жанрами литературы и фольклора (рассказ может включать элементы сказки, волшебная сказка – элементы сказки о животных и т. д.);*
- *понимать, в чем особенность поэтического восприятия мира;*
- *обнаруживать, что поэтическое мировосприятие может быть выражено не только в стихотворных текстах, но и в прозе.*

Раздел «Элементы творческой деятельности учащихся: чтение по ролям, инсценировка, драматизация, устное словесное рисование, работа с репродукциями, создание собственных текстов.

Обучающиеся научатся:

- понимать содержание прочитанного;
- осознанно выбирать интонацию, темп чтения и необходимые паузы в соответствии с особенностями текста;
- читать художественное произведение по ролям и по цепочке;
- эмоционально воспринимать на слух художественные произведения, определенные программой.

Обучающиеся в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получат возможность научиться:

- *читать выразительно поэтические и прозаические произведения;*
- *рассматривать иллюстрации в учебнике и сравнивать их с художественными текстами;*
- *устно делиться своими личными впечатлениями и наблюдениями.*

ОЖИДАЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ УУД К КОНЦУ 2-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

В области познавательных общих учебных действий обучающиеся научатся:

- ориентироваться в учебной книге: читать условные знаки обозначений; находить нужный текст по страницам «Содержание» и «Оглавление»;
- быстро находить выделенный фрагмент текста, выделенные строчки и слова на странице;
- работать с несколькими источниками информации (учебной книгой, тетрадью для самостоятельной работы и хрестоматией; учебной книгой и учебными словарями; текстом и иллюстрацией к тексту).

В области коммуникативных учебных действий обучающиеся научатся:

а) в рамках коммуникации как сотрудничества:

- работать с соседом по парте: распределять работу между собой и соседом, выполнять свою часть работы, осуществлять взаимопроверку выполненной работы;
- выполнять работу по цепочке;

б) в рамках коммуникации как взаимодействия:

- видеть разницу между двумя точками зрения, двумя позициями и мотивированно присоединяться к одной из них;
- находить в тексте подтверждение высказанным героями точкам зрения.

В области контроля и самоконтроля учебных действий обучающиеся получат возможность научиться:

- *подтверждать строчками из текста прозвучавшую точку зрения;*
- *понимать, что разные точки зрения имеют разные основания.*

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ
К КОНЦУ 3-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»:

- аудирование, чтение вслух и про себя, работа с разными видами текста, библиографическая культура, работа с текстом художественного произведения, культура речевого общения.

Обучающиеся научатся:

- читать правильно и выразительно целыми словами вслух, учитывая индивидуальный темп чтения;
- читать про себя в процессе первичного ознакомительного чтения, повторного просмотрового чтения, выборочного и повторного изучающего чтения;
- называть имена писателей и поэтов – авторов изучаемых произведений, перечислять названия их произведений и коротко пересказывать содержание текстов, прочитанных в классе;
- рассказывать о любимом литературном герое;
- выявлять авторское отношение к герою;
- характеризовать героев произведений; сравнивать характеры героев разных произведений;
- читать наизусть 3-4 стихотворения разных авторов (по выбору);
- ориентироваться в книге по ее элементам (автор, название, страница «Содержание», иллюстрации).

Обучающиеся в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получат возможность научиться:

- *делать самостоятельный выбор книги и определять содержание книги по ее элементам;*
- *самостоятельно читать выбранные книги;*
- *высказывать оценочные суждения о героях прочитанных произведений;*
- *самостоятельно работать со словарями.*

Раздел «Литературоведческая пропедевтика»: узнавание особенностей стихотворного произведения (ритм, рифма и т. д.), различение жанровых особенностей произведений (сказка и рассказ; сказка о животных и волшебная сказка и др.), узнавание литературных приемов (сравнение, олицетворение, контраст и др.).

Обучающиеся научатся:

- различать сказку о животных, басню, волшебную сказку, бытовую сказку;
- различать сказку и рассказ;
- находить и различать средства художественной выразительности в авторской литературе (приемы: сравнение, олицетворение, гипербола, контраст; фигуры: повтор).

Обучающиеся получат возможность научиться*:*

- *понимать развитие сказки о животных во времени;*
- *сравнивать сказку и художественное произведение.*

Раздел «Элементы творческой деятельности учащихся»: чтение по ролям, инсценировка, драматизация, устное словесное рисование, работа с репродукциями, создание собственных текстов.

Обучающиеся научатся:

- понимать содержание прочитанного; осознанно выбирать интонацию, темп чтения и необходимые паузы в соответствии с особенностями текста;
- эмоционально воспринимать на слух художественные произведения, определенные программой, и оформлять свои впечатления (отзывы) в устной речи;
- интерпретировать литературный текст, живописное и музыкальное произведения, (выражать свои мысли и чувства по поводу увиденного, прочитанного и услышанного);
- принимать участие в инсценировке (разыгрывании по ролям) крупных диалоговых фрагментов литературных текстов.

Обучающиеся в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получат возможность научиться:

- *читать вслух стихотворный и прозаический тексты;*
- *рассматривать иллюстрации в учебнике, слушать музыкальные произведения, сравнивать их с художественными текстами и живописными произведениями с точки зрения выраженных в них мыслей, чувств и переживаний;*
- *устно и письменно (в форме высказываний и/или коротких сочинений) делиться своими личными впечатлениями и наблюдениями, возникшими в ходе обсуждения литературных текстов, музыкальных и живописных произведений.*

ОЖИДАЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ УУД К КОНЦУ 3-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

В области познавательных общих учебных действий обучающиеся научатся

свободно ориентироваться в корпусе учебных словарей, быстро находить нужную словарную статью;

- свободно ориентироваться в учебной книге: сможет читать язык условных обозначений; находить нужный текст по страницам «Содержание» и «Оглавление»;
- работать с текстом: выделять в нем тему и основную мысль (идею, переживание), разные жизненные позиции (точки зрения, установки, умонастроения);

- работать с несколькими источниками информации (учебной книгой, тетрадью для самостоятельной работы и хрестоматией; учебной книгой и учебными словарями; учебной книгой и дополнительными источниками информации (другими учебниками комплекта, библиотечными книгами, сведениями из Интернета); текстами и иллюстрациями к текстам.

Обучающиеся получат возможность научиться:

- *освоить алгоритм составления сборников: монографических, жанровых и тематических (сами термины – определения сборников не используются).*

В области коммуникативных учебных действий обучающиеся научатся:

а) в рамках коммуникации как сотрудничества:

- работать с соседом по парте, в малой группе, в большой группе: распределять между собой работу и роли, выполнять свою часть работы и встраивать ее в общее рабочее поле;

в рамках коммуникации как взаимодействия:

- понимать основание разницы между двумя заявленными точками зрения, двумя позициями и мотивированно присоединяться к одной из них или пробовать высказывать собственную точку зрения;

В области регулятивных учебных действий обучающиеся научатся:

- осуществлять самоконтроль и контроль за ходом выполнения работы и полученного результата.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ К КОНЦУ 4-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»: аудирование, чтение вслух и про себя, работа с разными видами текста, библиографическая культура, работа с текстом художественного произведения, культура речевого общения.

Выпускник научится:

- читать про себя в процессе ознакомительного, просмотрового чтения, выборочного и изучающего чтения;
- определять тему и главную мысль произведения; делить текст на смысловые части, составлять план текста и использовать его для пересказа; пересказывать текст кратко и подробно;
- представлять содержание основных литературных произведений, изученных в классе, указывать их авторов и названия;
- перечислять названия двух-трех детских журналов и пересказывать их основное содержание (на уровне рубрик);
- характеризовать героев произведений; сравнивать характеры героев одного и разных произведений; выявлять авторское отношение к герою;
- читать наизусть (по выбору) стихотворные произведения или отрывки из них, спокойно воспринимать замечания и критику одноклассников по поводу своей манеры чтения;
- обосновывать свое высказывание о литературном произведении или герое, подтверждать его фрагментами или отдельными строчками из произведения;
- ориентироваться в книге по ее элементам (автор, название, титульный лист, страница «Содержание» или «Оглавление», аннотация, иллюстрации);
- составлять аннотацию на отдельное произведение и на сборники произведений;

- делать самостоятельный выбор книг в библиотеке с целью решения разных задач (чтение согласно рекомендованному списку; подготовка устного сообщения на определенную тему);
- высказывать оценочные суждения о героях прочитанных произведений и тактично воспринимать мнения одноклассников;
- самостоятельно работать с разными источниками информации (включая словари и справочники разного направления).

Раздел «Литературоведческая пропедевтика»: различение типов рифм, различение жанровых особенностей произведений народного творчества и авторской литературы, узнавание в текстах литературных приемов (сравнение, олицетворение, контраст, гипербола, и др.) и понимание причин их использования.

Выпускник научится:

- представлять основной вектор движения художественной культуры: от народного творчества к авторским формам;
- отличать народные произведения от авторских;
- находить и различать средства художественной выразительности в авторской литературе (сравнение, олицетворение, гипербола, контраст, повтор, разные типы рифмы).

***Выпускник в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получит возможность научиться*:**

- *отслеживать особенности мифологического восприятия мира в сказках народов мира, татарских и русских народных сказках;*
- *обнаруживать связь смысла стихотворения с избранной поэтом стихотворной формой (на примере классической и современной поэзии);*
- *понимать роль творческой биографии писателя (поэта, художника) в создании художественного произведения;*
- *понимать, что произведения, принадлежащие к разным видам искусства (литературные, музыкальные, живописные) могут сравниваться не только на основе их тематического сходства, но и на основе сходства или различия мировосприятия их авторов (выраженных в произведении мыслей и переживаний).*

Раздел «Элементы творческой деятельности учащихся»: чтение по ролям, устное словесное рисование, работа с репродукциями, создание собственных текстов.

Выпускник в процессе самостоятельной, парной, групповой и коллективной работы получит возможность научиться:

- *читать вслух стихотворный и прозаический тексты;*
- *обсуждать с одноклассниками литературные, живописные и музыкальные произведения с точки зрения выраженных в них мыслей, чувств и переживаний;*
- *устно и письменно (в форме высказываний и/или коротких сочинений) делиться своими личными впечатлениями и наблюдениями, возникшими в ходе обсуждения литературных текстов, музыкальных и живописных произведений.*

ОЖИДАЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ УУД К КОНЦУ 4-ГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

В области познавательных общих учебных действий выпускник научится:

свободно работать с текстом: уметь выделять информацию, заданную аспектом рассмотрения, и удерживать заявленный аспект; уметь быстро менять аспект рассмотрения;

- свободно ориентироваться в текущей учебной книге и в других книгах комплекта; в корпусе учебных словарей, в периодических изданиях; в фонде школьной библиотеки: уметь находить нужную информацию и использовать ее в разных учебных целях;

- свободно работать с разными источниками информации (представленными в текстовой форме, в виде произведений изобразительного и музыкального искусства).

В области коммуникативных учебных действий выпускник научится:

а) в рамках коммуникации как сотрудничества:

- разным формам учебной кооперации (работа вдвоем, в малой группе, в большой группе) и разным социальным ролям (ведущего и исполнителя);

б) в рамках коммуникации как взаимодействия:

- понимать основание разницы между заявленными точками зрения, позициями и уметь присоединяться к одной из них или высказывать собственную точку зрения.

В области регулятивных учебных действий выпускник научится:

- осуществлять самоконтроль и контроль за ходом выполнения работы и полученного результата.

В области личностных учебных действий выпускник *получит возможность научиться:*

- *осознавать значение литературного чтения в формировании собственной культуры и мировосприятия;*
- *профилировать свою нравственно-этическую ориентацию (накопив в ходе анализа произведений и общения по их поводу опыт моральных оценок и нравственного выбора).*

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Виды речевой и читательской деятельности. Восприятие речи на слух, понимание текста, ответы на вопросы по содержанию, умение задавать вопросы по содержанию прослушанного, определение последовательности событий.

Аудирование. Умение воспринимать на слух звучащую речь: чтение текста вслух учителем и одноклассниками, высказывания собеседников, адресованные себе вопросы. Понимание смысла звучащей речи: удержание обсуждаемого аспекта, способность отвечать на вопросы по ее содержанию и задавать собственные вопросы.

Чтение вслух. Укрепление чтения как основы для перехода от слогового чтения к чтению целыми словами, а также постепенного увеличения скорости чтения. Формирование мотива читать вслух в процессе чтения по ролям и чтения по цепочке. Освоение особенностей выразительного чтения.

Чтение про себя. Умение самостоятельно читать текст небольшого объема. Умение находить в изучаемом тексте необходимые сведения, а также умение находить в словарях нужные словарные статьи и извлекать из них требуемую информацию в рамках выборочного чтения.

Говорение. Освоение разновидностей монологического высказывания: в форме краткого или развернутого ответа на вопрос; в форме передачи собственных впечатлений, передачи жизненных наблюдений и впечатлений; в форме доказательного суждения с опорой на текст (зачитывание нужного места в тексте). Освоение особенностей диалогического общения: умение слушать высказывания собеседника и выражать к ним свое отношение

(согласие /несогласие). Умение спорить, опираясь на содержание текста. Этическая сторона диалогического общения – использование норм речевого этикета и воспитание сострадательного отношения к проигравшей в споре стороне.

Письмо. Выполнение письменных упражнений в рабочей тетради; краткие сочинения по личным наблюдениям и впечатлениям; мини-сочинения по иллюстрациям и рисункам художественных произведений; обучение культуре предметной и бытовой переписки (написание SMS-сообщений, писем и поздравительных открыток, формулы вежливости).

Работа с текстом художественного произведения. Понимание и обсуждение текста (через систему вопросов и заданий), понимание переживания в лирическом стихотворении, противоположные позиции героев и авторский вывод в рассказе, основная интонация в колыбельной песне, былине, гимне и т.д. Определение особенностей построения текста, выявление средств художественной выразительности. Умение определять характер героя (через его словесный портрет, анализ поступков, речевое поведение, через авторский комментарий), проследить развитие характера героя во времени, сравнительный анализ поведения разных героев. Обнаружение (с помощью учителя) авторской позиции в прозаических текстах и направления авторских переживаний в лирических текстах. В результате работы с текстом: умение выделять в тексте разные сюжетные линии; устанавливать причинно-следственные связи в развитии сюжета и в поведении героев; понимать авторскую точку зрения; выделять основную мысль текста; обнаруживать выразительные средства.

Работа с учебными и научно-популярными текстами. Осмысление содержания текста, выделение в тексте отдельных частей, ключевых слов, составление плана пересказа.

Внеклассное чтение. Организация подготовки учащихся к самостоятельному чтению книг, расширению и углублению читательского кругозора, познавательных интересов. Развитие устойчивого и осознанного

интереса к чтению художественной литературы, знакомство с детской книгой как явлением культуры.

Устное народное творчество. Систематизация знаний учащихся о малых фольклорных жанрах татарского народного творчества и понятия «устное народное творчество». Формирование представления о фольклорных произведениях. Жанровое разнообразие фольклорных произведений

ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

1-й класс

1. Устное народное творчество

Тизәйткечләр, тел шомарткычлар. / Скороговорки.

Табышмак. / Загадки.

Санамышлар. / Считалки.

Тема 2. Кышны яратабыз./ Любим зиму

Гульшат Зайнашева. Кыш. / Зима.

Амина Бикчантаева. Салкын саф һава. / Холодный свежий воздух.

Афзал Нигъматуллин. Беренче кар. / Первый снег.

Тема 3. Тылсымлы сүзләр / Волшебные слова

Лябиб Лерон. Хәерле иртә! / Доброе утро!

Шаукат Галиев. Тыныч йокы! / Спокойной ночи!

Бари Рахмат. Рәхмәт. / Спасибо.

Тема 4. Минем туган көнем / Мой день рождения

Зиннур Хуснияр. Курчак алдылар миңа./ Мне купили куклу.

Музахит. Тутый кош./ Попугай.

Гүзель Исхакова. Куанычым./ Моя радость.
Тема 5. Минем гаиләм / Наша семья
Гулшат Зайнашева. Әбиемне яратам./ Люблю бабушку.
Бу бармак – бабай... / Этот пальчик – дед... (считалка)
Закия Туфайлова. «Әни» сүзе. / Слово «мама».
Тема 6. Яз килә/ Весна идет
Ахмет Ерикей. Тышта яз. / На улице весна.
Нури Арслан. Яз. / Весна.
Язгы авазлар. / Весенние звуки. По Г.Тукаю
Тема 7. Матур җәй / Прекрасное лето
Роберт Миннуллин. Болыт. / Облако.
Бари Рахмат. Су./ Вода.
Гамир Насрый. Зәңгәр күл. / Голубое озеро.
Проектная работа. «Любимое время года».

2-й класс

Тема 1. Белем бәйрәме / Праздник знаний
Ринат Маннан. Исәнме, мәктәп! / Здравствуй, школа!
Бари Рахмат. Мәктәпкә./ В школу.
Михаил Пляцковский. Өйрәтәләр мәктәпләрдә./ Учат в школе.
Барлас Камалов. Иң күңелле көн. / Самый веселый день.
Гульшат Зайнашева. Бер атнада ничә көн? / Сколько дней в неделе?
Тема 2. Устное народное творчество
Табышмаклар. / Загадки.
Санамышлар. / Считалки.
Мәзәкләр. / Шутки.
Тема 3. Көзге муллык. / Осеннее богатство
Лябиб Лерон. Яфрак бәйрәме./ Праздник листьев.
Айгуль Ахметгалиева. Көзге муллык. / Осеннее богатство.
Ахмет Ерикей. Уңыш./ Урожай.
Русская народная сказка. Репка./ Рус халык әкияте. Шалкан.
Г. Гараева. Көз һәм балалар җыры. / Осень и дети.
Шаукат Галиев. Витамин эзли. / Ищет витамины.
Ринат Маннан. Помидор егете. / Помидорчик.
Васима Хайруллина. Толымлы суган./ Лук с косичками.
Фанис Яруллин. Көзге табын. / Осенние яства.

Афзал Нигъматуллин. Алмагач һәм алма. Яблоня и яблоко.
Тема 4. Туган илем / Родина моя
Равиль Файзуллин . Җир өстендә ниләр бар?/Что есть на земле?
Резеда Валиева. Иң матур җир. / Самое красивое место.
Ахмет Рашитов. Кояшлы ил – безнең ил. / Наша страна – солнечная страна.
Энже Муэминова. Туган ил. / Родина.
Татарстан – минем республикам. / Татарстан – республика моя. (из журнала «Салават күпере»).
Тема 5. Кыш килде / Зимние забавы
Джават Тарземанов. Кыш. / Зима.
Закия Туфайлова. Кыш килде. / Зима наступила.
Галимзян Латыйп. Кыш шатлыклары. / Зимние радости.
Галимзян Латыйп. Яңа ел җыры. / Новогодняя песня.
Музахит. Яңа ел кайдан килә? /Откуда приходит Новый год?
Назиба Сафина. Кышкы җыр. / Зимняя песня.
Гасим Лотфи. Кар бөртекләре. / Снежинки.
Тема 6. Безнең гаилә / Наша семья
Рафис Корбан. Атна көннәре. / Дни недели.
Габдулла Тукай. Безнең гаилә. /Наша семья.
Закия Туфайлова. Шофер булам. / Буду шофером.
Амина Бикчантаева. Дәү әнием. / Бабушка моя.
Рустем Мингалим. Крокодил күрдек. / Видели крокодила.
Айгуль Ахметгалиева. Безнең өйдә. / У нас дома.
Роберт Миннуллин. Уятыйм әле. / Разбужу-ка, я.
Хакимзян Халиков. Без ничәү? / Сколько нас?
Проектная работа. «Наша семья».
Тема 7. Кошлар – канатлы дуслар / Птицы – крылатые друзья
Гасим Лотфи. Балалар ярдәм итә./ Дети помогают.
Гарафи Хасанов. Кошларга ярдәм. / Помощь птицам.
Фанис Яруллин. Чыпчык. / Воробей.
Шайхи Маннур. Исәнмесез, кошкайлар! / Здравствуйте, птички!
Гасим Латыйп. Тукран. / Дятел.
Музахит. Күгәрченнәр гөрлиләр. / Голуби воркуют.
Муса Джалиль. Күке. / Кукушка.
Афзал Нигъматуллин. Песи һәм чыпчык. / Кот и воробей.
Тема 8. Яз килә / Идет весна
Равиль Файзуллин. Кар кызы кая киткән? / Куда уходит Снегурочка?

Амина Бикчантаева. Апрель ае. / Месяц апрель.
Марс Шабаев. Ташу. / Половодье.
Роберт Миннуллин. Яз керде өебезгә. / Весна пришла в наш дом.
Закария Ахмеров. Агачлар да авырый. / Деревья тоже болеют.
Юлдуз Шарапова. Тузганак. / Одуванчик.
Идрис Туктар. Витаминнар./ Витамины.
Хакимзян Халиков. Рәхмәт сезгә, ветераннар! / Спасибо вам, ветераны!
Рафис Гиззатуллин. Миләш нигә әче? / Отчего рябина кислая?
Тема 9. Җәй / Лето
Гульшат Зайнашова. Без – табигать дуслары. / Мы – друзья природы.
Ильдар Юзеев. Гөл нигә шиңгән? /Почему цветок высох?
Амина Бикчантаева. Колын. / Жеребенок.
Гульшат Зайнашова. Сабантуй.
Ринат Мәннан. Яратмыйм. / Не люблю.
Габдулла Тукай. Бала белән Күбәләк. / Ребенок и бабочка.
Проектная работа. «Мы - друзья природы».

3-й класс

Тема 1. Мин җәйне ничек үткәрдем?/ Как я провел лето?
Дамир Гарифуллин. Август.
Эндже Авзалова. Көзге моңсулык. / Осенняя грусть.
Габдулла Тукайдан. Көз. /Осень.
Роберт Миннуллин. «К»лар тулган бакчага. / Огород полон «к».
Вакыф Нуриев. Китап. / Книга.
Газинур Морат. Туган тел. / Родной язык.
Каюм Насыри. Акыллы һәм яхшы холыклы. / Умный, да еще и добрый.
Тема 2. Устное народное творчество
Табышмаклар. / Загадки.
Әкият эзләре буйлап. / По следам сказок.
Әкият-табышмак. Бүре, кәҗә, кәбестә. / Сказка-загадка. Волк, коза, капуста.
Санамышлар. / Считалки.
Мәзәкләр. / Анекдоты.
Мәкальләр. / Пословицы.
Тематическое тестирование.
Тема 3. Кызык кызлар, малайлар / Смешные девчонки, мальчишки
Шаукат Галиев. Онытылган... / Забыл...

Ахмет Рашитов. Футболчы, имеш. / Подумаешь, футболист.
Ринат Маннан. Җиләк җыйганда. / Когда собирали ягоды.
Бари Рахмат. Бармаклар җитми. / Пальцев не хватает.
Муса Джалиль. Сәгать. / Часы.
Идрис Туктар. Ялкау өчен ботка суынган. /Для лентяя каша остыла.
Роберт Миннуллин. Малайлар сөйләшә./ Мальчики разговаривают.
Идрис Туктар. Авыраяк. / Копуша.

Тема 4. Кыш, Яңа ел /Зима. Новый год (6 часов).

Фатих Хусни. Беренче кар. / Первый снег.
Виталий Бианки. Куян, Көртлек, Аю һәм Кыш бабай / Заяц, Куропатка, Медведь и Дед Мороз.
Габдулла Тукай. Җир йокысы. / Сон земли.
Абдулла Ахмет. Кышкы матурлык. / Зимняя красота.
Роберт Миннуллин. Чыршы әйләнәсендә. / Вокруг ёлки.

Тема 5. Туган җирнең кадерен бел / Береги родную землю

Гумар Баширов. Нинди ул Татарстан? / Какой он Татарстан?
Равиль Файзуллин. Безнең КамАЗ. / Наш КамАЗ.
Роберт Миннуллин. Авыл малае белән шәһәр малае сөйләшкәне. / Разговор деревенского и городского мальчика.
Рашит Башар. Шәһәр төзим. / Строю город.
Эндже Авзалова. Бу гүзәллек яшәрме? / Сохранится ли эта красота?
Гариф Галиев. Туган ил кайдан башлана? / С чего начинается Родина?
Шаукат Галиев. Җирдә миңа ни кирәк? / Что мне нужно на Земле?
Анас Кари. Гөл янында. / У цветка.
Разиль Валиев. Зоопаркта. / В зоопарке.
Хакимзян Халиков. Ятим тургай. / Жаворонок-сирота.

Тема 6. Минем туганнарым. Яз / Мои родственники. Весна

Роберт Миннуллин. Торам менә елмаеп. / Стою, улыбаюсь.
Резеда Валиева. Туган көндә. / В день рождения.
Анас Хасанов. Сез ни әйтерсез икән? / А вы что скажете?
Фанис Яруллин. Кояштагы тап. / Пятно на солнце.
В.Осеева. Бер әби ич. / Бабка.
Шаукат Галиев. Җиргә язны кем китерә? / Кто приносит весну?
Дардеменд. Кояш нурлары. / Солнечние лучи.

Тема 7. Кечкенә дусларыбыз / Маленькие друзья

Гасим Лотфи. Батыркай / Смельчак.
Лиана Амирханова. Нәни дусларым. / Маленькие друзья.
Габдулла Тукай. Ташбака белән Куян. / Черепаха и Заяц.

Рафис Корбан. Пескәем. / Мой кот.
М.Галлямова. Дуслар. / Друзья.
Гумар Баширов. Песинең ял көне. / У кошки выходной.
Назип Мадьяров. Тукран. / Дятел.
Проектная работа. «Мой питомец».

Тема 8. Сәламәт тәндә – сәламәт акыл / В здоровом теле здоровый дух

Йолдыз Шарапова. Татарстан – спорт иле / Татарстан – спортивная страна.
Галимзян Гильманов. Универсиада.
Хакимҗан Халиков. Хәрәкәттә – бәрәкәт / В движении – сила.
Сания Ахметзянова. Үрнәк алыйк. / Возьмём пример.
Ахмет Ерикей. Чисталык сөябез. / Любим чистоту.
Вахит Монасыйпов. Шифалы табиблар. / Полезные врачи.
Марзия Файзуллина. Җәй җитте. / Пришло лето.
Гариф Ахунов. Сабан туенда. / на Сабантуе.

4-й класс

Тема1. Белемле кеше – бай кеше/ Грамотный человек – богатый человек

Шәйхи Маннур. Хуш килдегез! / Добро пожаловать!
Резеда Валиева Рәсем дәресендә./ На уроке рисования.
Васима Хайруллина. Балачак утравы. / Остров детства.
Йолдыз. Күңелле тәнәфес. / Веселая перемена.
Габдулла Тукай. Кызыклы Шәкерт./ Забавный ученик.
Мухаммет Садри. Минем әби./ Моя бабушка.

Тема 2. Устное народное творчество

Санамышлар. / Считалки.
Мәзәкләр. / Анекдоты.
Мәкальләр. / Пословицы.
Табышмаклар. / Загадки.
Әкиятләр. / Сказки.

Тема 3. Татарстан – туган җирем / Татарстан – моя Родина

Закия Туфайлова. Туган ил. / Родина.
Татарстан символлары. / Государственные символы Татарстана.
Фанис Яруллин. Татарстан байрагы./ Флаг Татарстана.
Муса Джалиль. Җилләр./ Ветры.
Ахмет Синагул. Татарстан җирләре./ Земля Татарстана.

Хасан Туфан. И нурлы Казан. / Лучезарная Казань.
Казан турында легендалар. / Легенды про Казань.
Лена Шакирзян. Сөембикә манарасы./ Башня Сююмбике.
Бари Рахмат. Зәңгәр күл. / Голубое озеро.

Тема 4. Кышкы уеннар / Зимние забавы

Госман Бакирдан. Кышкы уен. / Зимние забавы.
Гасим Лотфи. Песнәк белән Әнисә./Синица и Аниса.
Бари Рахмат. Кыш бабай елкада. / Дед Мороз на Новогодней ёлке (пьеса).
Раиса Ишмуратова. Яңа чана./ Новые санки.

Тема 5. Китап – белем чишмәсе / Книга – источник знаний

Хакимзян Халиков. Яңа дус таптым. / Новый друг.
Хасан Шабанов. Кадерлә син китапны. / Дорожи книгой.
Китап тарихыннан. / Из истории книг. (из журнала «Ялкын»).
Закия Туфайлова Безнең китапханәдә. / В нашей библиотеке.
Джавад Тарземанов. Якын дус./ Близкий друг.
Ризаэддин Фәхреддин. Уку әдәпләре. /Правила чтения.

Тема 6. Дуслык / Дружба

Резеда Валиева. Дуслык. /Дружба.
Васима Хайруллина. Әйдә, танышабыз. / Давай, знакомиться.
Идрис Туктар. Алма. / Яблоко.
М.Галлямова. Чын иптәш. / Настоящий друг.
Резеда Валиева. Кыңгырау чәчәк. / Колокольчик.
Бари Рахмат. Әби белән бабушка.
Татарская народная сказка. Куркак юлдаш. / Трусливый товарищ.
Л.Толстой. Бүре белән Тиен. / Волк и Белка.

Тема 7. Яхшылыкта – яктылык / Доброта – свет

Сарвар Адхамова. Дуслар. / Друзья.
Ахсан Баян. Эт янында тиеннәр. / Белки около собак.
Даржия Аппакова. Шыгырдавыклы башмаклар. / Скрипучие башмаки.

Тема 8. Яз / Весна

Сажида Сулейманова. Әниләр бәйрәме. / Мамин праздник.
Резеда Вәлиева.Туган көндә. / В день рождения.
Гумар Баширов. Табигатьтә яз. / В природе весна.
Бари Рахмат. Сыерчыктан телеграмма. / Телеграмма от скворца.
Нәүрүз. /Навруз. Көндәлек матбугаттан. / из периодической печати.
Роза Хафизова. Нәүрүз килә. / Навруз идет.

Карга боткасы. / Грачиная каша (из журнала «Салават күпере»).
Роберт Миннуллин. Әйлән-бәйлән. / Хоровод.
Резеда Валиева. Җиңү көнендә. /День Победы.
Мадина Маликова. Һәйкәл янында./ У памятника.
Васима Хайруллина. Билгесез солдат. / Неизвестный солдат.
Тема 9. Җәй / Лето
Амина Бикчантаева. Каен җиләге. / Земляника.
Хакимзян Халиков. Витаминлы аш./ Витаминный суп.
Сабантуй. (из периодической печати).
Роберт Миннуллин. Сабантуй бүген бездә. / У нас сегодня Сабантуй.
Проектная работа. «Лето».

Аңлатма язуы

Укыту программасы түбәндәге документларга таянып эшкәртелде:

1. Примерная рабочая программа учебного предмета «Татарский язык» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (одобрена решением федерального учебно- методического объединения по общему образованию (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17), авторы: Мотигуллина А. Р., Ханнанов Р. Г., Гизатуллина Э. Х., Мулласалихова Г. Г..
2. Башлангыч белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандартына үзгәрешләр кертү турында (Россия мәгариф һәм фән министрлыгында 2015 нче елның 31 нче декабрь боерыгы 1576 нче номер белән расланган) 06 нчы октябрь 2009 нчы ел, № 373.
3. Башлангыч гомуми белем бирү МБГБУ "Чистай Выселкасы гомуми урта белем бирү мәктәбе"ндә 2020-2024 нчы елларга уку фәненең эш программасы Федераль дәүләт белем бирү стандарты ФДБС БГБ һәм ТГБ нигезендә.
4. МБГБУ "Чистай Выселкасы гомуми урта белем бирү мәктәбе" нең уку фәннәре буенча эш программасы төзү нигезләмәсе .

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихыннан тыш, шушы төбәктә төп халык булып саналган татар халкы мәдәниятен, гореф-гадәтләрен, тарихи үткәнен, бүгенгесен, киләчәген белү зарур. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең иҗади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш. Программа эчтәлеге телгә өйрәтү процессын бала өчен "башка дөньяга тәрәзә ачу" булырлык һәм шуның аркылы аның үз яшәешен дә тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп сайланды.

Татарстанда яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, Татарстанның территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе; татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алулары төп максат итеп куела.

Үстерү максатының эчтәлеге

Шәхеснең белемле булуы, тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәҗәсеннән дә тора. Укыту процессында **үстерү, тәрбия максатларын** даими күзаллап эшләү – укытуның практик ягы уңышлылыгының алшарты. Балаларның психик үсешен түбәндәге юнәлешләрдә үстерүгә аеруча игътибар бирү таләп ителә:

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерләү;
– хәтерне үстерү (ихтыярый, ихтыярсыз), игътибарлылыкны үстерү;
– аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);
– ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне үстерү.

Бу максатлар программага сайланган эчтәлек нигезендә сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләре буенча да эш оештырганда да беренче планга куела.

Тәрбияви максатның эчтәлеге

Укучыларның тиешле дәрәҗәдәге тәрбиялелегеннән башка укыту процессын оештыру мөмкин түгел. Тәрбия процессы, беренче чиратта, укытуның эчтәлеге һәм методлары белән бәйле. Шуңа күрә программа эчтәлеген сайлаганда, материалның тәрбияви мөмкинлекләрен исәпкә алу

мөһим. Татар теленең грамматикасын өйрәнү процессында эчтәлектә әхлакый проблемалар булган кечкенә текстлар үзләре үк коммуникатив мотивациягә ия, ягъни, укучыларның эчке кызыксынуы тәэмин ителгән була. Шунлыктан тексттагы лексика, грамматика җайлырак истә кала һәм аралашу ситуациясе булдыру әллә ни кыенлык тудырмый.

Белем бирү максатының эчтәлеге

Укучыларның туган буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр суммасы дәрәҗәсендә генә калмыйча, ә сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык дәрәҗәгә җитүе зарур. Ягъни, укучылар, нинди дә булса сүзне, я грамматик категорияне тану, аеру, аңлау, тәрҗемә итү дәрәҗәсендә генә түгел, аларны аралашу максатыннан мөстәкыйль кулланырлык дәрәҗәдә өйрәнергә тиешләр. Укучының белеме дигәндә, без аның аерым сүзләрне яки грамматик категорияне тану, аера белүен генә күзалламыйбыз, ә аларны кулланып сөйләшә алуын күзаллыйбыз. Шул вакытта гына татар телен дәүләт теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны

Туган тел 1 - 4 сыйныфларда атнага 1 сәгать өйрәнелә. 1 сыйныф -33 сәгать, 2 сыйныф – 34 сәгать, 3 сыйныф - 34 сәгать, 4 сыйныф - 34 сәгать.

Укыту предметының планлаштырылган нәтиҗәләре.

1 нче сыйныф

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

- Туган илне ярату һәм ватанпәрвәрлек кыйммәтләрен кабул итү, үзеңне күпмилләтле Рәсәй дәүләтенең бер гражданы итеп тою;Россия гражданинына хас сыйфатлар булдыру, Туган илгә карата хөрмәт һәм мәхәббәт, горурлык хисләре тәрбияләү;
- Татар халкының мәдәнияте турындагы белемнәрне үзләштерү, Рәсәй дәүләтендәге башка халыкларның мәдәниятенә һәм традицион диннәренә хөрмәт белән карау;
- Татар халкының төп мораль-әхлакый нормаларын үзләштерү, аларны рус халкының һәм Россиядә яшәүче башка халыкларның мораль-әхлакый нормалары белән чагыштырып карый белү;
- Дөньяда яшәүче барлык халыкларның карашларына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә аңлы рәвештә хөрмәт белән карау; башкалар фикерен хөрмәт итә һәм аларны тыңлый белү;
- Гаилә әгъзаларына, гаилә кыйммәтләренә ихтирам һәм хөрмәт белән карау; башкаларның хис -кичерешләрен аңлау, аларга карата мәрхәмәтлелек һәм киң күңеллелек күрсәтә белү;үзеңнең һәм башкаларның холкына, тотышына әхлак нормалары югарылыгыннан бәя бирү;

Метапредмет нәтиҗәләре

Укучылар өйрәнә:
Танып белү нәтиҗәләре:

- **АРАЛАШУ ҺӘМ ТАНЫП-БЕЛҮ БУРЫЧЛАРЫН ХӘЛ ИТҮДӘ ТӨРЛЕ СӨЙЛӘМ ЧАРАЛАРЫН АКТИВ КУЛЛАНУ;**

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

– танып белү һәм коммуникатив бурычларны чишү өчен, төрле мәгълүмати чаралардан, аерым алганда, энциклопедияләр, сүзлекләр, белешмәләрдән һәм башка чыганаклардан файдалана белү;

Регулятив нәтиҗәләр:

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;

– әдәби әсәрне аңлап уку күнекмәләрен үзләштерү һәм куелган максат-бурычлардан чыгып, чагыштыру, анализ-синтез, гомумиләштерү, бәйләнеш сәбәпләрен билгеләп әсәр эчтәлеге буенча фикерләү нәтиҗәсендә әсәрнең асыл мәгънәсен аңлау;

– эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

– билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

– укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү.

- бер үк сорауга төрлечә җавап бирү мөмкин икәнлеген аңлау;

- үз фикереңне дәлилләү өчен уку китабыннан мисалларга мөрәҗәгать итү;

Коммуникатив нәтиҗәләр:

– әңгәмәдәшеңне тыңлый һәм диалог кора белү; сөйләм барышында төрле фикерләр булырга мөмкинлеген аңлау әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;

– аралашучанлык, хисслелек, эмпатия хисләре формалашу;

– парларда һәм күмәк эшли белү.

- аралашу һәм хезмәттәшлек итү;

- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: эшләрне килешеп үзара бүлешү, үз эшеңне кеше ярдәменнән башка башкару, бер-берең башкарган эшне тикшерә белү;

- эшләрне чылбырлап башкару;

- төрле фикерләр арасындагы аерманы ишетеп аңлау һәм килешү;

Укучылар өйрәнү мөмкинлеге ала:

- дәреслектә / укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белү, билгеләнгән сүзләрне һәм аерым юлларны, текстка һәм аның өлешләренә кирәкле иллюстрацияләрне табу;

- мәгълүмат алуның ике чыганагы белән берьюлы эшли белү (уку китабы һәм мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре яки уку китабы һәм хрестоматия), аларда бирелгән шартлы билгеләрне чагыштыра һәм үти белү, кирәкле бүлекне эзләп таба белү;

- аралашу һәм хезмәттәшлек итү;

- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: эшләрне килешеп үзара бүлешү, үз эшеңне кеше ярдәменнән башка башкару, бер-берең башкарган эшне тикшерә белү;

- эшләрне чылбырлап башкару;
- төрле фикерләр арасындагы аерманы ишетеп аңлау һәм килешү;
- бер үк сорауга төрлечә җавап бирү мөмкин икәнлеген аңлау;
- үз фикереңне дәлилләү өчен уку китабыннан мисалларга мөрәҗәгать итәргә;

Укытуның предмет нәтиҗәләре:

4 эшчәнлек төре һәр дәрестә оештырыла.

Уку

– татар сүзенең график образын аның авазлы образы белән чагыштыру;
– укуның орфоэпик һәм интонацион нормаларын белү;
– өйрәнелгән материалга нигезләнгән кечкенә күләмле текстның эчтәлеген аңлап, сәнгатьле итеп һәм әйтелеш нормаларын саклап уку;
– тексттан кирәкле мәгълүматны табу;
– укылган мәгълүматка бәйле гади нәтиҗәләр ясау;
– контекст нигезендә таныш булмаган сүзләрнең мәгънәсенә төшенү.

Сөйләү

– программа кысаларында сөйләм бурычына туры килгән лексик-грамматик материалны кулланып, әңгәмәдәшең белән контактка керү: сөйли, сорый белү; сөйләмне башлый, дәвам итә, тәгәлли белү;
– телдән тасвирлау характерындагы монологик сөйләм күнекмәләренә ия булу; орфоэпик нормаларны үтәү;
– укыганның эчтәлегенә карата фикереңне әйтә белү;
– көндәлек аралашу ситуацияләренә бәйле сөйләм этикеты үрнәкләрен гамәли үзләштерү (сәламләү, саубуллашу, гафу үтенү, рәхмәт әйтү, үтенеч белдерү);
– сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, гади диалогларда катнашу;
– предметны, персонажны яки рәсемне тасвирлау.

Тыңлап аңлау

– аралашу барышында укытучының һәм сыйныфташларның сөйләмен ишетеп аңлау, вербаль яки вербаль булмаган рәвештә җавап кайтару;
– тыңлана торган тексттагы мәгълүматны аңлау, аның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү.

Язу

– тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмләләрне күчереп язу;
– үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;
– үрнәк буенча дустыңа хат язу;
– сөйләм бурычын аңлап, кыскача үз фикереңне язмача белдерү.
– текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү;

– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу;

- Туган ил һәм аның кешеләре, әйләнә-тирә дөнья , мәдәният, гаделлек, дуслык, нәфрәт һәм мәрхәмәтлелек төшенчәләре турында күзаллау формалашу;

- әдәби әсәрләрне теләп уку ихтыяҗы һәм укучы компетентлыгы формалашу;

- кычкырып һәм эчтән уку күнекмәләренә ; әдәби, фәнни, танып-белү һәм өйрәтү характерындагы текстларны әдәби төшенчә элементларын кулланып анализлау алымнарына ия булу;

2 нче сыйныф

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

- Туган илгә карата хөрмәт һәм мәхәббәт, горурлык хисләре тәрбияләү; үзеңне күпмилләтле Рәсәй дәүләтенең бер гражданы итеп тою; Россия гражданинына хас сыйфатлар булдыру, Туган илне ярату һәм ватанпәрвәрлек кыйммәтләрен кабул итү;
- дөньяда яшәүче барлык халыкларның карашларына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә аңлы рәвештә хөрмәт белән карау; башкалар фикерен хөрмәт итә һәм аларны тыңлый белү;
- гаилә әгъзаларына, гаилә кыйммәтләренә ихтирам һәм хөрмәт белән карау; башкаларның хис -кичерешләрен аңлау, аларга карата мәрхәмәтлелек һәм киң күңеллелек күрсәтә белү;үзеңнең һәм башкаларның холкына, тотышына әхлак нормалары югарылыгыннан бәя бирү;

Метапредмет нәтиҗәләре

Укучылар өйрәнә:

Танып белү нәтиҗәләре:

- **АРАЛАШУ ҺӘМ ТАНЫП-БЕЛҮ БУРЫЧЛАРЫН ХӘЛ ИТҮДӘ ТӨРЛЕ СӨЙЛӘМ ЧАРАЛАРЫН АКТИВ КУЛЛАНУ;**

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү.

- Танып белү һәм коммуникатив бурычларны чишү өчен, төрле мәгълүмати чаралардан,

- аерым алганда, энциклопедияләр, сүзлекләр, белешмәләрдән һәм башка чыганаклардан файдалана белү;

- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;

- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;

- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;

- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирү;

- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белү;

- шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), жанр үзенчәлекләрен аеру (халык авторлар иҗат иткән әкиятләр),әдәби алымнарны тану (чагыштыру, сынландыру, каршы кую һ.б.)

- тылсымлы әкиятләрне хайваннар турындагы әкиятләрдән аеру;

- тылсымлы әкиятләрнең үзенчәлекләрен аеру;

- дәреслектә / укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белү,кирәкле текстны китапның “Эчтәлек” бүлегеннән карап таба белү;

- текстның билгеләнгән һәм кирәкле өлешләрен, юлларын, сүзтезмәләрен, сүзләрен бик тиз таба белү;

- мәгълүмат алуның берничә чыганагы белән берьюлы эшли белү (уку китаб, мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре һәм хрестоматия; уку китабы һәм сүзлекләр; текстлар һәм текстка иллюстрацияләр);

- әкиятләрне хикәяләрдән аеру

Регулятив нәтиҗәләр:

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;

– Әдәби әсәрне аңлап уку күнекмәләрен үзләштерү һәм куелган максат-бурычлардан чыгып, чагыштыру, анализ-синтез, гомумиләштерү, бәйләнеш сәбәпләрен билгеләп әсәр эчтәлеге буенча фикерләү нәтиҗәсендә әсәрнең асыл мәгънәсен аңлау;

– эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

– билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү. --әйтелгән фикерне текстан өзекләр яки җөмләләр белән дәлилләү;

төрле фикерләрнең төрле нигезләре булырга мөмкин икәнлеген аңлау;

Коммуникатив нәтиҗәләр:

– әңгәмәдәшеңне тыңлый һәм диалог кора белү; сөйләм барышында төрле фикерләр булырга мөмкинлеген аңлау әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;

– аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;

– парларда һәм күмәк эшли белү.

- аралашу һәм хезмәттәшлек итү;

- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: эшләрне килешеп үзара бүлешү, үз эшеңне кеше ярдәменнән башка башкару, бер-берең башкарган эшне тикшерә белү;

- эшләрне чылбырлап башкару;

- төрле фикерләр арасындагы аерманы ишетеп аңлау һәм килешү;

– тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табу;

Укучылар өйрәнү мөмкинлеге алалар:

- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү;

- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерү;

- сайлап алып 2-3 авторның шигырен сөйләү;

- зур булмаган текстны сөйли белү;

- китапханәдән китаплар һәм вакытлы матбугат сайлаганда, тышлыкка карап сайлау, шулай ук китапларның “Эчтәлек” битен файдалану;

- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалану;

- эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү;

- балалар өчен авторлар иҗат иткән поэтик әсәрләрдә фольклор жанры үзенчәлекләрен табу: әкият-чылбырларның сюжет-композицион үзенчәлекләре, санамышлар, тизәйткечләр, атамышлар, бишек җырлары;

- әдәби әсәрләр белән х.а.и. әсәрләре арасында күчешле чикләрне табу (хикәядә кулланылган әкият элеиентлары, тылсымлы әкиятләргә хайваннар турындагы әкиятләрнең кушылып китүе һ.б.)
- дөньяны танып-белүнең шигъриятен тою;
- дөньяны тоюдагы шигъри хисләрнең тезмә әсәрләрдә (шигъри текстларда) генә түгел, чәчмә әсәрләрдә дә бирелергә мөмкинлеген белү;
- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп уку;
- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү
- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белү;

Предмет нәтиҗәләре:

4 эшчәнлек төре һәр дәрестә оештырыла.

Уку

-- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп уку;
-- уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып уку;
-- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән уку;
-- укыган текстка карата кыскача монологик фикерләмә укытучы соравына кыска һәм тулы җавап бирү;
-- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;
-- татар әдәбиятының 2-3 классигының исемен әйтү, әсәрләрнең исемнәрен атау һәм кыскача эчтәлекләрен сөйләү;
-- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;
-- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;
-- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирү;
-- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлек белән эшли белү;
-- кычкырып укыган кечкенә күләмле әсәрләрнең эчтәлеген ишетеп аңлау, алардагы логик өлешләрне аерып әйтә белү;
-- әдәби әсәрләрнең өлешләрен рольләргә бүлеп һәм чылбырлап уку; сәхнәләштерү,
-- текстның билгеләгән өлешләрен аерып алып эчтән уку һәм укыган өлешләрнең төп фикерен аңлау;
-- сайлап алып 2-3 авторның шигырен сөйләү;

Сөйләү

– программа кысаларында сөйләм бурычына туры килгән лексик-грамматик материалны кулланып, әңгәмәдәшең белән контактка керү: сөйли, сорый белү; сөйләмне башлый, дәвам итә, төгәлли белү;
– телдән монологик сөйләм (тасвирлау, хикәяләү, фикер йөртү) күнекмәләренә ия булу; орфоэпик нормаларны үтәү;
- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү, алар буенча җөмләләр төзү, фикереңне белдерү;
– укыганның эчтәлеген сөйләү, эчтәлеккә карата фикереңне әйтә белү;

– текстны үзгәртеп, аналогик текстлар төзеп сөйләү;

– көндәлек аралашу ситуацияләренә бәйле сөйләм этикеты үрнәкләрен гамәли үзләштерү (сәламләү, саубуллашу, гафу үтенү, рәхмәт әйтү, үтенеч белдерү); өйрәнгән тема буенча диалогик сөйләмгә чыгу, гади диалогларда катнашу;

– сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, гади диалогларда катнашу;

– предметны, персонажны яки рәсемне тасвирлау.

- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белү;

Тыңлап аңлау

-- укыганның эчтәлеген аңлау, тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белү,

-- иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү

-- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү;

-- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерү;

-- зур булмаган текстны сөйли белү;

-- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалану;

-- әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү;

-- шигъри әсәрләрне чәчмә әсәрләрдән аера белү;

-- фольклор әсәрләренең кече жанрларын аеру: табышмак, санамыш, тизәйткеч, атамыш;

- тексттагы тел-сурәтләү чараларын таба белү (кабатлау, сүзләрнең иркәләү-назлау формалары, өндәү һәм сорау билгеләре, рифмалар)

-- Шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), төр үзенчәлекләрен аеру (эпик, лирик, драма), халык авыз иҗаты әсәрләренең төрләрен белү (бишек җырлары, санамышлар, әкиятләр, мәкальләр һ.б.)

-- рольләргә бүлеп уку, сәхнәләштерү, телдән тасвирлау, репродукцияләр белән эшләү

– аралашу барышында укытучының һәм сыйныфташларның сөйләмен ишетеп аңлау, вербаль яки вербаль булмаган рәвештә җавап кайтару;

– тыңлана торган тексттагы мәгълүматны аңлау, аның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү.

Язу

– тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмләләрне күчереп язу;

– үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;

– үрнәк буенча дустыңа хат язу;

– сөйләм бурычын аңлап, кыскача үз фикереңне язмача белдерү.

– текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү;

– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу;

3 нче сыйныф

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

• Туган илгә карата хөрмәт һәм мәхәббәт, горурлык хисләре тәрбияләү; үзеңне күпмилләтле Рәсәй дәүләтенең бер гражданы итеп тою;

Россия гражданинына хас сыйфатлар булдыру, Туган илне ярату һәм ватанпәрвәрлек кыйммәтләрен кабул итү;

- дөньяда яшәүче барлык халыкларның карашларына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә аңлы рәвештә хөрмәт белән карау; башкалар фикерен хөрмәт итә һәм аларны тыңлый белү;
- гаилә әгъзаларына, гаилә кыйммәтләренә ихтирам һәм хөрмәт белән карау; башкаларның хис -кичерешләрен аңлау, аларга карата мәрхәмәтлелек һәм киң күңеллелек күрсәтә белү;үзеңнең һәм башкаларның холкына, тотышына әхлак нормалары югарылыгыннан бәя бирү;

Метапредмет нәтиҗәләре

Укучылар өйрәнә:

Танып белү нәтиҗәләре:

- **АРАЛАШУ ҺӘМ ТАНЫП-БЕЛҮ БУРЫЧЛАРЫН ХӘЛ ИТҮДӘ ТӨРЛЕ СӨЙЛӘМ ЧАРАЛАРЫН АКТИВ КУЛЛАНУ;**

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү.

- танып белү һәм коммуникатив бурычларны чишү өчен, төрле мәгълүмати чаралардан, аерым алганда, энциклопедияләр, сүзлекләр, белешмәләрдән һәм башка чыганаклардан файдалана белү;
- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;
- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;
- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;
- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирү;
- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белү;
- шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), жанр үзенчәлекләрен аеру (халык авторлар иҗат иткән әкиятләр),әдәби алымнарны тану (чагыштыру, сынландыру, каршы кую һ.б.)
- тылсымлы әкиятләрне хайваннар турындагы әкиятләрдән аеру;
- тылсымлы әкиятләрнең үзенчәлекләрен аеру;
- айваннар турындагы, көнкүреш һәм тылсымлы әкиятләрне, мәсәлләрне аера белү;
- әкиятләрне хикәяләрдән аеру;
- авторлар иҗат иткән әсәрләрдә тел-сурәтләү чараларын таба һәм атый белү(чагыштыру, сынландыру, гипербола, каршылык, фигуралар, кабатлау)
- дәреслектә / укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белү,кирәкле текстны китапның “Эчтәлек” бүлегеннән карап таба белү;
- текстның билгеләнгән һәм кирәкле өлешләрен, юлларын, сүзтезмәләрен, сүзләрен бик тиз таба белү;
- мәгълүмат алуның берничә чыганагы белән берьюлы эшли белү (уку китаб, мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре һәм хрестоматия; уку китабы һәм сүзлекләр; текстлар һәм текстка иллюстрацияләр);
- геройга карта авторлык мөнәсәбәтен ачыклау;
- әсәрләрнең геройларына характеристика бирү, төрле әсәрләрнең берничә геройларының характерларын чагыштыру;
- китап һәм аның элементларында җиңел ориентлашу (автор, исеме, эчтәлеге, иллюстрацияләр)

Регулятив нәтиҗәләр:

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;

- әдәби әсәрне аңлап уку күнекмәләрен үзләштерү һәм куелган максат-бурычлардан чыгып, чагыштыру, анализ-синтез, гомумиләштерү, бәйләнеш сәбәпләрен билгеләп әсәр эчтәлеге буенча фикерләү нәтиҗәсендә әсәрнең асыл мәгънәсен аңлау;

– эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

– билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

– укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү.

– әйтелгән фикерне тексттан өзекләр яки җөмләләр белән дәлилләү;

- төрле фикерләрнең төрле нигезләре булырга мөмкин икәнлеген аңлау;

- башкарылган эшләрнең һәм алынган нәтиҗә буенча үзбәя һәм башкалар хезмәтенә бәя кую;

Коммуникатив нәтиҗәләр:

– әңгәмәдәшеңне тыңлый һәм диалог кора белү; сөйләм барышында төрле фикерләр булырга мөмкинлеген аңлау әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;

– аралашучанлык, хисләлек, эмпатия хисләре формалашу;

– парларда һәм күмәк эшли белү.

- аралашу һәм хезмәттәшлек итү;

- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: кечкенә төркемнәрдә эшләү: үзара эшләрне һәм рольләрне бүлешү, үзеңә бирелгән эшне башкару һәм аны гомуми эшнең бер өлеше итү;

- төрле фикерләр һәм карашлар арасында аермалыкларны аңлау, шул фикерләрнең берсенә кушылу һәм ни өчен икәнлегенең сәбәбен дәлилләү;

– тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табу;

– тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табу;

Укучылар өйрәнү мөмкинлеге алалар:

-- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү;

-- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерү;

-- сайлап алып 2-3 авторның шигырен сөйләү;

-- зур булмаган текстны сөйли белү;

-- китапханәдән китаплар һәм вакытлы матбугат сайлаганда, тышлыкка карап сайлау, шулай ук китапларның "Эчтәлек" битен файдалану;

-- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалану;

-- әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү;

- балалар өчен авторлар иҗат иткән поэтик әсәрләрдә фольклор жанры үзенчәлекләрен табу: экият-чылбырларның сюжет-композицион үзенчәлекләре, санамышлар, тизәйткечләр, атамышлар, бишек җырлары;

-- әдәби әсәрләр белән х.а.и. әсәрләре арасында күчешле чикләрне табу (хикәядә кулланылган әкият элеиентлары, тылсымлы әкиятләргә хайваннар турындагы әкиятләрнең кушылып китүе һ.б.)

-- дөньяны танып-белүнең шигъриятен тою;

- дөньяны тоюдагы шигъри хисләрнең тезмә әсәрләрдә (шигъри текстларда) генә түгел, чәчмә әсәрләрдә дә бирелергә мөмкинлеген белү;
- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп уку;
- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләреңбелән телдән уртаклаша белү;
- хайваннар турындагы әкиятләрдәге вакыйгаларның вакыт аралыгында үсеше;
- әкиятләрне әдәби әсәрләр белән чагыштыру;
- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп кычкырып уку;
- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, музыкаль әсәрләрне тыңлау, аларны әдәби һәм сынлы сәнгать әсәрләренең эчтәлеге белән чагыштыру, аларга салынган фикер, хисләр һәм кичерешләрне аңлау;
- әдәби, музыкаль, сынлы сәнгать әсәрләрен анализлау барышында, телдән һәм язмача (фикерләрне язу яки кыска сочинениеләр формасында) үзеңнең шәхси киччерешләрең һәм күзәтүләреңбелән уртаклашу;
- төрле җыентыклар (монография, жанр буенча һәм тематик җыентыклар) ясау алгоритмына өйрәнү;

Предмет нәтиҗәләре:

4 эшчәнлек төре һәр дәрестә оештырыла.

Уку

-- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп уку;
-- уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып уку;
-- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән уку;
-- укыган текстка карата кыскача монологик фикерләмә укытучы соравына кыска һәм тулы җавап бирү;
-- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;
-- татар әдәбиятының 2-3 классигының исемен әйтү, әсәрләрнең исемнәрен атау һәм кыскача эчтәлекләрен сөйләү;
-- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;
-- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;
-- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирү;
-- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белү;
-- кычкырып укыган кечкенә күләмле әсәрләрнең эчтәлеген ишетеп аңлау, алардагы логик өлешләрне аерып әйтә белү;
-- әдәби әсәрләрнең өлешләрен рольләргә бүлеп һәм чылбырлап уку; сәхнәләштерү,
-- текстның билгеләгән өлешләрен аерып алып эчтән уку һәм укыган өлешләрнең төп фикерен аңлау;
- сайлап алып төрле авторларның 3-4 әсәрен яттан сөйләү;

Сөйләү

– программа кысаларында сөйләм бурычына туры килгән лексик-грамматик материалны кулланып, әңгәмәдәшең белән контактка керү: сөйли, сорый белү; сөйләмне башлый, дәвам итә, төгәлли белү;
– телдән монологик сөйләм (тасвирлау, хикәяләү, фикер йөртү) күнекмәләренә ия булу; орфоэпик нормаларны үтәү;

– өйрәнгән әсәрләрнең авторларын – әдипләрнең һәм шагыйрьләрнең исемнәрен әйтә белү,аларның берничә әсәрен атау, сыйныфта укыган әсәрләрнең кыскача эчтәлеген сөйләү,

– үзеңә ошаган әдәби герой турында сөйләү;

-- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү, алар буенча җөмләләр төзү, фикереңне белдерү;

– укыганның эчтәлеген сөйләү, эчтәлеккә карата фикереңне әйтә белү;

- үзеңә ошаган әдәби герой турында сөйләү;

– текстны үзгәртеп, аналогик текстлар төзеп сөйләү;

– көндәлек аралашу ситуацияләренә бәйле сөйләм этикеты үрнәкләрен гамәли үзләштерү (сәламләү, саубуллашу, гафу үтенү, рәхмәт әйтү, үтенеч белдерү); өйрәнгән тема буенча диалогик сөйләмгә чыгу, гади диалогларда катнашу;

– сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, гади диалогларда катнашу;

– предметны, персонажны яки рәсемне тасвирлау.

- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белү;

- Төрле авторларның 3-4 әсәрен (сайлап алып) яттан сөйләү;

Тыңлап аңлау

-- укыганның эчтәлеген аңлау, тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белү,

-- иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү

-- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү;

-- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерү;

-- зур булмаган текстны сөйли белү;

-- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалану;

-- әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү;

-- шигъри әсәрләрне чәчмә әсәрләрдән аера белү;

-- фольклор әсәрләренең кече жанрларын аеру: табышмак, санамыш, тизәйткеч, атамыш;

- - текстагы тел-сурәтләү чараларын таба белү (кабатлау, сүзләрнең иркәләү-назлау формалары, өндәү һәм сорау билгеләре, рифмалар)

-- шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), төр үзенчәлекләрен аеру (эпик, лирик, драма), халык авыз иҗаты әсәрләренең төрләрен белү (бишек җырлары, санамышлар, әкиятләр, мәкальләр һ.б.)

-- рольләргә бүлеп уку, сәхнәләштерү, телдән тасвирлау, репродукцияләр белән эшләү

– аралашу барышында укытучының һәм сыйныфташларның сөйләмен ишетеп аңлау, вербаль яки вербаль булмаган рәвештә җавап кайтару;

– тыңлана торган тексттагы мәгълүматны аңлау, аның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү.

Язу

– тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмләләрне күчереп язу;

– үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;

– үрнәк буенча дустыңа хат язу;
– сөйләм бурычын аңлап, кыскача үз фикереңне язмача белдерү.
– текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү;
– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу;

4 нче сыйныф

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

– туган җир, Ватан төшенчәләре, үз культураң аша дөнья культурасына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
– үзлегеңнән белемеңне арттыру һәм үз-үзеңне тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегеңне оештыра алу осталыгын формалаштыру;
– әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;
– әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

- туган илгә карата хөрмәт һәм мәхәббәт, горурлык хисләре тәрбияләү; үзеңне күпмилләтле Рәсәй дәүләтенең бер гражданы итеп тою; Россия гражданинына хас сыйфатлар булдыру, Туган илне ярату һәм ватанпәрвәрлек кыйммәтләрен кабул итү;
- дөньяда яшәүче барлык халыкларның карашларына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә аңлы рәвештә хөрмәт белән карау; башкалар фикерен хөрмәт итә һәм аларны тыңлый белү;
- гаилә әгъзаларына, гаилә кыйммәтләренә ихтирам һәм хөрмәт белән карау; башкаларның хис -кичерешләрен аңлау, аларга карата мәрхәмәтлелек һәм киң күңеллелек күрсәтә белү;үзеңнең һәм башкаларның холкына, тотышына әхлак нормалары югарылыгыннан бәя бирү;

Метапредмет нәтиҗәләре

Укучылары өйрәнә:

Танып белү нәтиҗәләре:

- **АРАЛАШУ ҺӘМ ТАНЫП-БЕЛҮ БУРЫЧЛАРЫН ХӘЛ ИТҮДӘ ТӨРЛЕ СӨЙЛӘМ ЧАРАЛАРЫН АКТИВ КУЛЛАНУ;**

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү.

- танып белү һәм коммуникатив бурычларны чишү өчен, төрле мәгълүмати чаралардан, аерым алганда, энциклопедияләр, сүзлекләр, белешмәләрдән һәм башка чыганаклардан файдалана белү;
- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;
- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;
- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;
- әсәрдәге геройларга (исемнәрен атау, портреты, сөйләме) һәм аларның гамәлләренә бәя бирү;
- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белү;
- шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), жанр үзенчәлекләрен аеру (халык авторлар иҗат иткән әкиятләр),әдәби алымнарны тану

(чагыштыру, сынландыру, каршы кую һ.б.)
- халык авыз иҗаты әсәрләрен авторлык әсәрләреннән аера белү;
- авторлар иҗат иткән әсәрләрдә тел-сурәтләү чараларын таба һәм атый белү(чагыштыру, сынландыру, гипербола, каршылык, фигуралар, кабатлау)
-дәреслектә / укый торган китапта бирелгән шартлы билгеләрне укый белү,кирәкле текстны китапның “Эчтәлек” бүлегеннән карап таба белү;
-- текстның билгеләнгән һәм кирәкле өлешләрен, юлларын, сүзтезмәләрен, сүзләрен бик тиз таба белү;
-- мәгълүмат алуның берничә чыганагы белән берьюлы эшли белү (уку китабы, мөстәкыйль эшләү өчен эш дәфтәре һәм хрестоматия; уку китабы һәм сүзлекләр; текстлар һәм текстка иллюстрацияләр);
-- геройга карта авторлык мөнәсәбәтен ачыклау;
-- әсәрләрнең геройларына характеристика бирү, төрле әсәрләрнең берничә геройларының характерларын чагыштыру;
- китап һәм аның элементларында җиңел ориентлашу (автор, исеме, эчтәлеге, иллюстрацияләр)
- әдәбиятның – сәнгатьнең бер чарасы буларак үсеш юнәлешен күзаллау: халык авыз иҗатыннан авторлар иҗат иткән әсәрләргә кадәр үткән араны аңлау;
- текст белән иркен эшләү: мәгълүматны аера белү, язучы әйтергә теләгән фикерне тотып алу, аны аңлату, кирәк очракта фикереңне үзгәртә белү;
-- өйрәнә торган дәреслек, башка уку комплектлары, сүзлекләр, вакытлы матбугат , мәктәп китапханәсе фонды белән иркен эшләү, кирәкле мәгълүматны бик тиз табу һәм аны белем алу максатында дөрес файдалана белү;
-- мәгълүмат алуның төрле чыганаклары белән иркен эшләү(әдәби текстлар, музыка һәм рәсем сәнгате әсәрләре)

Регулятив нәтиҗәләр:

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- әдәби әсәрне аңлап уку күнекмәләрен үзләштерү һәм куелган максат-бурычлардан чыгып, чагыштыру, анализ-синтез, гомумиләштерү, бәйләнеш сәбәпләрен билгеләп әсәр эчтәлеге буенча фикерләү нәтиҗәсендә әсәрнең асыл мәгънәсен аңлау;
– эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
– билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү. --әйтелгән фикерне текстан өзекләр яки җөмләләр белән дәлилләү;
- төрле фикерләрнең төрле нигезләре булырга мөмкин икәнлеген аңлау;
- башкарылган эшләрнең һәм алынган нәтиҗә буенча үзбәя һәм башкалар хезмәтенә бәя кую;

Коммуникатив нәтиҗәләр:

– Әңгәмәдәшеңне тыңлый һәм диалог кора белү; сөйләм барышында төрле фикерләр булырга мөмкинлеген аңлау әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
– аралашучанлык, хисслелек, эмпатия хисләре формалашу;
– парларда һәм күмәк эшли белү.
- аралашу һәм хезмәттәшлек итү;
- бергә утырган иптәшең белән бергә эшләү: кечкенә төркемнәрдә эшләү: үзара эшләрне һәм
рольләрне бүлешү, үзеңә бирелгән эшне башкару һәм аны гомуми эшнең бер өлеше итү;
- төрле фикерләр һәм карашлар арасында аермалыкларны аңлау, шул фикерләрнең берсенә кушылу һәм ни өчен икәнлегенең сәбәбен дәлилләү;
– текстан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табу;

– тексттан геройлар әйткән фикерләрнең дөреслеген дәлилли торган фикерләрне табу;

4 нче сыйныф укучылары өйрәнү мөмкинлеге алалар:

-- дөнья халыклары, рус халык , татар халык әкиятләрендә бирелгән дөньяны мифологик кабул итү үзенчәлекләрен күзәтү;

-- шигырьнең шагыйрь сайлаган шигъри формада бирелүенең уңышлы булуын (классик һәм бүгенге көн шигърияте әсәрләренә нигезләнеп) дәлилләү;

-- әдәби әсәрнең язылу тарихында язучы (шагыйрь, рәссам) биографиясенең әһәмиятле урын алып торуын аңлау;

-- сәнгатьнең төрле төрләренә караган (әдәби, музыка, рәсем сәнгате) әсәрләрнең эчтәлек буенча гына түгел, ә бәлки авторларның тормышны кабул итүе буенча охшашлыгына да бәйле булуын аңлау;

-- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп кычкырып уку;

-- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, музыкаль әсәрләрне тыңлау, аларны әдәби һәм сынлы сәнгать әсәрләренең эчтәлеге белән чагыштыру, аларга салынган фикер, хисләр һәм кичерешләрне аңлау;

-- әдәби, музыкаль, сынлы сәнгать әсәрләрен анализлау барышында, телдән һәм язмача (фикерләрне язу яки кыска сочинениеләр формасында) үзеңнең шәхси киччерешләреңһәм күзәтүләрең белән уртаклашу;

-- әдәби укуның кешедә гомуми культура булдыруда һәм дөньяны танып-белүдә укуның әһәмиятен аңлау;

-- әдәби әсәрләрне укып өйрәнү һәм аларга бәя бирү барышында үзеңдәге рухи-әхлакый сыйфатларны уңай якка үзгәртергә теләк уяну һәм үзеңнең эш-гамәлләреңә бәя бирү;

-- китапханәдән китаплар һәм вакытлы матбугат сайлаганда, тышлыкка карап сайлау, шулай ук китапларның “Эчтәлек” битен файдалану;

-- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалана белү;

-- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белү;

-- хайваннар турындагы әкиятләрдәге вакыйгаларның вакыт аралыгында үсеше;

-- әкиятләрне әдәби әсәрләр белән чагыштыру;

- төрле җыентыклар (монография, жанр буенча һәм тематик җыентыклар) ясау алгоритмын белү;

Предмет нәтиҗәләре:

4 эшчәнлек төре һәр дәрестә оештырыла.

Уку

-- шигъри һәм чәчмә әсәрләрне сәнгатьле итеп уку;

-- уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып уку;

-- текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән уку;

-- укыган текстка карата кыскача монологик фикерләмә укытучы соравына кыска һәм тулы җавап бирү;

-- әңгәмәдәшеңне (укытучыны, сыйныфташыңны) тыңлау: әйтелгән фикерне кабатламау, башкалар әйткән фикерне тулыландыру;

-- татар әдәбиятының 2-3 классигының исемен әйтү, әсәрләрнең исемнәрен атау һәм кыскача эчтәлекләрен сөйләү;

-- яраткан язучың турында әйтә белү һәм аның әсәрләрен атау, аларның эчтәлеге турында кыскача гына әйтә белү;

- дәрестә өйрәнгән төп әсәрләрнең эчтәлеген белү. Аларның авторын һәм исемен белү;

-- әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару;

-- сүзләрнең мәгънәсен ачыклау өчен аңлатмалы сүзлекбелән эшли белү;
-- Кычкырып укыган кечкенә күләмле әсәрләрнең эчтәлеген ишетеп аңлау, алардагы логик өлешләрне аерып әйтә белү;
-- әдәби әсәрләрнең өлешләрен рольләргә бүлеп һәм чылбырлап уку; сәхнәләштерү,
-- текстның билгеләгән өлешләрен аерып алып эчтән уку һәм укыган өлешләрнең төп фикерен аңлау;
- сайлап алып төрле авторларның 3-4 әсәрен яттан сөйләү;
- ике яки өч балалар журналының исеменәйтү һәм аларның эчтәлегенә (рубрикаларына) күзтү ясау;
- әдәби әсәрләрнең геройларына характеристика бирү, бер яки берничә әсәрнең геройларын чагыштыру. Авторның геройга мөнәсәбәтен ачыклау;
- сайлап алып шигъри әсәрләрне яки алардан өзекләрне сөйләү; яттан сөйләүгә сыйныфташлары тарафыннан әйтелгән тәнкыйди фикерләрне дорес кабул итү;
- әдәби әсәр турында үзеңнең фикереңне нигезли белү һәм үз фикереңне әсәрдән өзекләр яки аерым җөмләләр белән дәлилләү;
- бер әсәргә яки җыентыкка аннотация төзү;
- төрле юнәлештәге биремнәрне чишү максатыннан (тәкъдим ителгән исемлек буенча, билгеле бер темага чыгыш әзерләү өчен һ.б.) китапханәдән кирәкле китапларны мөстәкыйль сайлау;

Сөйләү

– программа кысаларында сөйләм бурычына туры килгән лексик-грамматик материалны кулланып, әңгәмәдәшең белән контактка керү: сөйли, сорый белү; сөйләмне башлый, дәвам итә, төгәлли белү;
– телдән монологик сөйләм (тасвирлау, хикәяләү, фикер йөртү) күнекмәләренә ия булу; орфоэпик нормаларны үтәү;
– өйрәнгән әсәрләрнең темасын һәм төп фикерен билгеләү, текстны берничә мәгънәви кисәккә бүлү; текстның планын төзү һәм аны эчтәлекне сөйләгәндә куллана белү; текстны кыскача һәм тулы итеп сөйләү;
– өйрәнгән әсәрләрнең авторларын – әдипләрнең һәм шагыйрьләрнең исемнәрен әйтә белү,аларның берничә әсәрен атау, сыйныфта укыган әсәрләрнең кыскача эчтәлеген сөйләү,
– үзеңә ошаган әдәби герой турында сөйләү;
-- дәреслектәге иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү, алар буенча җөмләләр төзү, фикереңне белдерү;
– укыганның эчтәлеген сөйләү, эчтәлеккә карата фикереңне әйтә белү;
- үеңә ошаган әдәби герой турында сөйләү;
– текстны үзгәртеп, аналогик текстлар төзеп сөйләү;
– көндәлек аралашу ситуацияләренә бәйле сөйләм этикеты үрнәкләрен гамәли үзләштерү (сәламләү, саубуллашу, гафу үтенү, рәхмәт әйтү, үтенеч белдерү); өйрәнгән тема буенча диалогик сөйләмгә чыгу, гади диалогларда катнашу;
– сөйләм этикеты үрнәкләрен кулланып, гади диалогларда катнашу;
– предметны, персонажны яки рәсемне тасвирлау.
- үзеңнең шәхси кичерешләрен һәм күзәтүләрең белән телдән уртаклаша белү;
- төрле авторларның 3-4 әсәрен (сайлап алып) яттан сөйләү;

Тыңлап аңлау

-- укыганның эчтәлеген аңлау, тиешле интонацияне, уку темпын һәм тиешле тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белү,
-- иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер (хисләр, кичерешләр) белән тәңгәлләштерү
-- укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү;
-- укыган әсәр эчтәлегенә телдән үзенең фикерен белдерү;
-- зур булмаган текстны сөйли белү;
-- дәрестә текст белән эшләү өчен өстәмә хрестоматиядән, өйдән алып килгән китаплардан файдалану;
-- әсәр эчтәлеге буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавап бирү;
-- шигъри әсәрләрне чәчмә әсәрләрдән аера белү;
-- фольклор әсәрләренең кече жанрларын аеру: табышмак, санамыш, тизәйткеч, атамыш;
-- тексттагы тел-сурәтләү чараларын таба белү (кабатлау, сүзләрнең иркәләү-назлау формалары, өндәү һәм сорау билгеләре, рифмалар)
-- шигъри әсәрләрнең үзенчәлекләрен белү (ритм, рифма һ.б), төр үзенчәлекләрен аеру (эпик, лирик, драма), халык авыз иҗаты әсәрләренең төрләрен белү (бишек җырлары, санамышлар, әкиятләр, мәкальләр һ.б.)
--рольләргә бүлеп уку, сәхнәләштерү, телдән тасвирлау, репродукцияләр белән эшләү
– аралашу барышында укытучының һәм сыйныфташларның сөйләмен ишетеп аңлау, вербаль яки вербаль булмаган рәвештә җавап кайтару;
– тыңлана торган тексттагы мәгълүматны аңлау, аның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү.

Язу

– тексттан сүзләрне, сүзтезмәләрне, гади җөмләләрне күчереп язу;
– үрнәк буенча бәйрәмгә чакыру язу;
– үрнәк буенча дустыңа хат язу;
– сөйләм бурычын аңлап, кыскача үз фикереңне язмача белдерү.
– текстның эчтәлеге буенча сорауларга язмача җавап бирү;
– терәк сүзләр ярдәмендә кечкенә хикәя төзеп язу;

Укыту предметының эчтәлеге

1 нче сыйныф

№	Бүлек исеме	Укыту программасы бүлегенең төп эчтәлеге
1	Әйдәгез танышабыз.	Сүзлек запасын барлау. Дәреслек белән эшләү барышында иллюстрацияләрне карау, аларны текст эчтәлеге һәм текстта бирелгән төп фикер белән тәңгәлләштерү. Г.Тукайның “Шүрәле” әкиятен искә төшерү.Шүрәлене уңай әдәби герой һәм дус буларак кабул итү.
2	Мәктәптә. Белем бәйрәме. Белемле кеше – көчле кеше	Уку-язу әсбапларының исемнәрен белү, сүзлек запсын баету. “Мәктәп” темасына караган тел шомарткычлар белән танышу. Фольклор әсәрләренең кече жанрларын аеру. Белгән сүзләрне кулланып җавап бирә белү. Спорт бәйрәме турында сөйләшү. Габдулла Тукай “Эш беткәч уйнарга ярый” шигыре белән рәсемнәр һәм мультфильм аша танышу. Иллюстрацияләр белән эшләү

3	Күз. Күзге муллык	Яшелчәләр һәм җиләк-җимешләрнең исемнәрен атау, сүзлек запасын баету, аларга хас билгеләрне кулланып сүзтезмәләр һәм җыйнак җөмләләр төзү. “Шалкан” әкиятен сөйләү, рольләргә бүлеп әкиятне уйнау.
4	Кышны яратабыз. Яңа ел	Әминә Бикчәнтәева “Салкын саф һава”, Гөлшат Зәйнәшева “Кыш”, Афзал Нигъматуллин “Беренче кар” шигырьләрен өйрәнү. Яттан истә калдырырга тырышу. “Бәйрәмгә барабыз” хикәясе. Иҗекләп һәм сүзләр белән, өзлексез салмак тавыш һәм билгеле бер темп белән кычкырып уку.
5	Минем гаиләм.	Гөлшат Зәйнашева “Әбиемне яратам” шигыре. “Безнең гаилә” хикәясе. Иҗекләп һәм сүзләр белән, өзлексез салмак тавыш һәм билгеле бер темп белән кычкырып уку “Бу бармак – бабай...”(санамыш). Санамышлар турында төшенчә бирү. Белгән санамышларын барлау. Татар телендә бер-ике гади санамышны истә калдыру. Зәкия Туфайлова “Әни сүзе” шигыре. Укытучы укыганны тыңлау һәм аңлау. Текстны истә калдыру һәм яттан сөйли белү.
6	Тылсымлы сүзләр	Әдәпле сүзләр белән танышу, кыска диалогик сөйләмгә чыгу. Бергә аралашу һәм хезмәттәшлек итә белү. Башкаларны тыңлый белү. Ләбиб Лерон “Хәерле иртә!”шигыре. Шәүкәт Галиев “Тыныч йокы!” шигыре. Җари Рәхмт “Рәхмәт” шигыре.
7	Минем туган көнем	Зиннур Хөснияр “Курчак алдылар миңа” шигыре. Музахит “Тутый кош”. Гүзәл Исхакова “Куанычым” Белгән сүзләрне барлау, сүзлек запасын баету. Текст белән эшләү. Иҗекләп һәм сүзләр белән, өзлексез салмак тавыш һәм билгеле бер темп белән кычкырып уку.
8	Яз. Яз килә	Яз билгеләрен әйтә белү. Сүзлек запасын барлау һәм баету. Белгән сүзләрне кулланып иллюстрацияләр буенча сөйләм төзү. Бер үк сораугa төрлечә җавап бирү мөмкин икәнлеген аңлау. Әхмәт Ерикәй “Тышта яз".Нури Арслан “Яз” шигыре. Язгы авазлар. Г.Тукайдан.
9	Безнең дусларыбыз (Йорт хайваннары һәм кошлары, кыргый хайваннар)	Кыргый хайваннар һәм йорт хайваннарының исемнәрен белү, яңа сүзләр өйрәнү. Алаврга хас билгеләрне атап сүзтезмәләр төзү. Г.Тукайның “Гали белән Кәҗә” шигырен өйрәнү. Геройларга бәяләмә бирү. Рус халык әкияте”Теремкәй”.
10	Җәй. Матур җәй	Җәй билгеләрен әйтә белү. Роберт Миңнуллин “Болыт”шигыре. Бари Рәхмәт “Су” шигыре.Гамир Насрый “Зәңгәр күл”. “Җиләк җыям- как коям” уенын өйрәнү. Сабантуй бәйрәме турында сөйләшү.
11	Халык авыз иҗаты	Тизәйткечләр, тел шомарткычлар. (“Кара карга карга куна...”, “Дуслар кая барасыз?”). Табышмаклар, Санамышлар. Фольклор әсәрләренең кече жанрлары турында төшенчә бирү, аларны аеру, аларның әһәмиятен билгеләү.
		2 нче сыйныф
1	Мәктәптә. Белем бәйрәме. Белемле кеше – көчле кеше	Ринат Маннан “Исәнме, мәктәп!” шигыре. Бари Рәхмәт “Мәктәпкә”, Михаил Пляцковский “Өйрәтәләр мәктәпләрдә”, Барлас Камал “Иң күңелле көн”, Рус халык әкияте “Күмәч”. Әкиятләрне хикәяләрдән аеру, рольләргә бүлеп уку, уку барышында геройларны төрле интонацияләр аша бирү. Тиешле интонацияне, уку темпын, тукталышларны текст эчтәлегеннән чыгып аңлап сайлый белү.
2	Көз. Көзге муллык	Көз билгеләрен атый белү. Айгөл Әхмәтвлиева “Көзге муллык”, Әхмәт Ерикәй “Уңыш”, Шәүкәт Галиев “Витамин эзли”, Ринат Маннан “Помидор егете”, Всимә Хәйруллина “Толымлы суган”, Фәнис Яруллин “Көзгә табын”, Алмаз Нигъматуллин “Алмагач һәм алма”, Ләбиб Лерон “Яфрак бәйрәме” шигыре. Г.Гәрәева “Көз һәм балалар җыры” шигыре. Әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару, шигъри әсәргә хас үзенчәлекләрне атау һәм аерып чыгару, шигырьне җыр итеп башкарырга мөмкин икәнлеген әйтү һәм җырлау.

		Рус халык әкияте “Шалкан”.
3	Кыш. Кышкы уеннар. Яңа ел	Җәүдәт Дәрзаманов “Кыш”, Зәкия Туфайлова “Кыш килде”, Гәлимҗан Латыйп “Кыш шатлыклары”, Музахит “Яңа ел кайдан килә?”, Нәҗибә Сафина “Кышкы җыр”, Гасыйм Лотфи “Кар бөртекләре”. Уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып уку. Галимҗан Латыйп “Яңа ел җыры” (Яңа ел турында җыр). Әсәрнең төп темасын һәм фикерен (укытучы ярдәме белән) аерып чыгару, шигъри әсәргә хас үзенчәлекләрне атау һәм аерып чыгару, шигырьне җыр итеп башкарырга мөмкин икәнлеген әйтү һәм җырлау.
4	Безнең гаилә	РафисКорбан “Атна көннәре”, Зәкия Туфайлова “Шофер булам”, Рөстәм Мингалим “Крокодил күрдем”, Айгөл Әхмәтгалиева “Безнең өйдә”Роберт Миңнуллин “Уятыйм әле” тексты. Шәйхи Маннур “Яратам” шигыре. Айдар бездә кунакта” тексты. Шигъри текстны чәчмә әсәрләрдән аера торган билгеләрне табу. Әңгәмәдәшеңне тыңлау, сорауларга җавап бирү. Сүзлек белән эшләү.
5	Минем туган илем	“Татарстан – минем республикам”” тексты. Равил Фәйзуллин “Җир өстендәниләр бар?, Резедә Вәлиева “Иң матур җир”, Әхмәт Рәшитов “Кояшлы ил – безнең ил”, Энҗе Мөминова “Туган ил”, “Мин авылда яшим” тексты. Укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү. М.Җәлилнең биографиясе. “Әтәч” шигыре. Яраткан язучың турында әйтә белү. Әсәрнең төп темасын һәм фикерен аерып чыгару. Сүзлек белән эшләү. Шигъри текстка хас билгеләрне атау.
6	Яз.Яз килә.	Равил Фәйзуллин “Кар кызы кая киткән?”, минә Бикчәнтәева “Апрель ае”, Марс Шабаев “Ташу”, Роберт Миңнуллин “Яз керде өебезгә”, Йолдыз Шарапова “Тузганак”, Идрис Туктар “Витаминнар”, Хакимҗан Халиков “Рәхмт сезгә, ветераннар!” “Әниләр бәйрәме” темасына сөйләшү. Җырлыйм әнием турында. Әниләр турында җырлар Сүзлек белән эшли белү. Телдән момнологик һәм диалогик сөйләм төзү. Аралашу, хезмәттәшлек итү. Зәкәрия Әхмәров “Агачлар да авырый”. Чәчмә текстны шигъри текстан аера белү, эчтәлекне ишетеп аңлау.
7	Кошлар – канатлы дусларыбыз.	Шәйхи Маннур “Исәнмесез, кошкайлар!” шигыре.Гасим Лотфи “Балалар ярдәм итә”, Фәнис Яруллин “Чыпчык”, Гасим Латыйп “Тукран”, Музахит “Күгәрченнәр гөрлиләр”, Муса Җәлил “Күке”, Афзал Нигъматуллин “Песи Һәм чыпчык”, Гәрәфи Хәсәнов “Кошларга ярдәм” шигыре. Укытучы укыган текстны ишетеп аңлау күнекмәләрен үстерү. Шигъри текстны укыганны тыңлау, ишетеп аңлау, сүзлек белән эшләү. Текст эчтәлеген караган иллюстрация белән чагыштыру.
8	Җәй. Матур җәй	Җәй билгеләре. “Җәй җитте” тексты. Гөлшат Зәйнәшева “Без – табигать дуслары”,“Сабантуй”, Ильдар Юзеев “Гөл нигә шиңгән?”, Әминә Бикчәнтәева “Колын”, Ринат Мәннан “Яратмыйм”. Текст белән беренчел танышканда, өлешләп укыганда һәм кабатлап укыганда эчтән уку. Текст эчтәлеген күзәтүләрең белән бәйләү. Диалогик һәм монологик сөйләмгә чыгу. Габдулла Тукай “Бала белән Күбәләк” шигыре.
9	Халык авыз иҗаты	Табышмаклар. Санамышлар. Халык авыз иҗаты әсәрләре, аларның кече жанр төрләре турында белү. Табышмакларны һәм санамышларны аера белү. Аларның әһәмиятен әйтү, истә калдыру. Табышмаклар уйлау.
		3 нче сыйныф
1	Мин җәйне ничек үткәрдем	Кереш дәрес. “Сау бул, җәй! Исәнме, мәктәп!” “Беренче сентябрь” тексты.Дамир Гарифуллин “Август”, Энҗе Авзалова “Көзге моңсулык”, Г.Тукай “Көз”, Вакыйф Нуриев “Китап”, Газинур Морат “Туган тел”, Каюм Насыйри “Акыллы һәм яхшы холыклы”. М.Галләмова “Чын иптәш” тексты. Ш.Галиев “Онытылган...” шигыре. Өйрәнгән әсәрләрнең авторларын – әдипләрнең һәм шагыйрьләрнең исемнәрен әйтә белү.
2	Кызык кызлар һәм малайлар	“Китапханәдә” тексты. Г.Зәйнәшева “Бер атнада ничә көн?” шигыре. “Ашханәдә” тексты. Б.Рәхмәт “Бармаклар җитми” шигыре.Ә. Рәшитов “Футболчы, имеш”, Ринат Маннан “Җиләк җыйганда”, Роберт Миңнуллин “ Малайлар сөйләшә”. Шигъри һәм чәчмә әсәрләрне чагыштыра белү, аларның уртак якларын табу, тема- идеясен билгеләү. Үз мөнәсәбәтеңне белдерү.

3	Кыш. Кышкы уеннар. Яңа ел	Кыш билгеләре. Р.Миңнуллин “Чыршы әйләнәсендә” шигыре “Чыршы” бәйрәме” тексты. Әминә Бикчәнтәева “Салкын саф һава” шигыре. “Тауда”,Фатих өсни “Беренче кар”, Виталий Бианки”Куян, Көртлек, Аю һәм Кыш бабай” , Г.Тукай “Җир йокысы”, Абдулла Әхмәт “Кышкы матурлык”шигырьләре. “Каникулда” тексты. Үзеңә ошаган әдәби герой турында сөйләү. Геройга карта авторлык мөнәсәбәтен ачыклау.
4	Минем туганнарым	Г.Тукайның биографиясе. “Безнең гаилә” шигыре. Р.Миңнуллин “Торам менә елмаеп”, Резедә Вәлиева “Туган көндә”, Әнәс Хасанов “Сез ни әйтерсез икән?”, Ф.Яруллин “Кояштагы тап”, Ш.Галиев “Җиргә язны кем китерә”, Дәрдемәнд “ Кояш нурлары”. Өйрәнгән әсәрнең авторын әйтә белү,аларның берничә әсәрен атау, сыйныфта укыган әсәрләрнең кыскача эчтәлеген сөйләү. И.Әхтәмов “Ана рәхмәте” хикәясе. “Акыллы малай” тексты. Ә.Бикчәнтәева “Дәү әнием”, Х.Халиков “Без ничәү?”
5	Туган җирнең кадерен бел	Гомәр Бәширов “Нинди ул Татарстан?”, Равил Фәйзуллин “Безнең КамАЗ”, Роберт Миңнуллин “Авыл малае белән шәһәр малае сөйләшкәне”Рәшит Башар”Шәһәр төзим”, Энже Авзалова “Бу гүзәллек яшәрме?”, Гариф Галиев “Туган ил кайдан башлана?” Ш.Галиев “Җирдә миңа ни кирәк?”, Әнәс Кари “Гөл янында”, Разил Вәлиев “Зоопаркта”, Хәкимҗан Халиков “Ятим тургай”. “Татарстан – зур республика” тексты Уку тизлеген арттыра барып, сүзләрне тулы әйтеп кычкырып уку. Рольләргә бүлеп уку. Эчтәлеккә, геройларга карата карата үз фикереңне, мөнәсәбәтеңне белдерү.
6	Яз.Яз килә.	Яз килә. Яз билгеләре. “Төсләр” әкияте. 8 нче Март - әниләр бәйрәме! “ тексты. Проект эше “Бәйрәм белән, әнием!” Проект эше “Бәйрәм белән, әнием!”
7	Кечкенә дусларыбыз	М.Галләмова “Дуслар” хикәясе. Гасыйм Лотфи “Батыркай”, Лиана Амирханова “Нәни дусларым”, Рафис Корбан “Пескәем”, Гомәр Бәширов “Песинең туган көне”, Нәҗип Мадьяров “Тукран”. “Кем нәрсә ярата?” әкияте. Әкиятнең хикәядән (әдәби әсәрдән) аермасын билгеләү, аңа хас булган төп билгеләрне аеру. Текстны чылбырлап, кычкырып, рольләргә бүлеп уку.
8	Сәламәт тәндә - сәламәт акыл	М.Җәлил “Сәгать” шигыре. И.Туктар “Авыраяк” хикәясе. Х.Халиков “Витаминлы аш” хикәясе. Йолдыз Шарапова “Татарстан – спорт иле”, Гәлимҗан Гильманов “Хәрәкәттә – бәрәкәт”, Сания Әхмәтҗанова “Үрнәк алыйк”, Әхмәт Ерикәй “Чисталык сөябез”, Мәрзия Фәйзуллина “Җәй җитте” Р.Миңнуллинның биографиясе. “К”лар тулган бакчага” шигыре. Өйрәнгән әсәрләрнең авторларын – әдипләрнең һәм шагыйрьләрнең исемнәрен әйтә белү. Шигырь текстын чәчмә әсәр текстыннан аера белү.
9	Кабатлау. Шигырь төзелеше.	Шигырь төзелеше. Ритм, рифм турында белгәннәрен мисаллар нигезендә үстерү. Г.Тукай, Б.Рәхмәтнең шигырьләре (“Елның дүрт фасылы”) буенча шигырь төзелешенә бәя бирү. “Җиләк кайда күп?” шигыре. “Сабантуй – зур бәйрәм”. Әкият- табышмак “Бүре, кәҗә, кәбестә”.
		4 нче сыйныф
1	Мәктәптә. Белем бәйрәме. Белемле кеше – көчле кеше	С.Маршак “Һәр атнада җиде көн” шигыре. Х.Гарданов “К “ ны дөрес әйтегез”, Р.Миңнуллин “Үсми калган хәреф” шигырьләре. “Эш урыны” тексты. Әсәрдә сурәтләнгән геройга бәяләмә бирү, күзәтүләреӊ һәм үзеӊ белән бәйләү.Сүзлек белән эшләү.Ш.Маннур “Хуш килдегез!”, Р.Вәлиева “Рәсем дәресендә”, Васимә Хәйруллина “ Балачак утравы”, Йолдыз”Күңелле тәнәфес”, Мөхәммәт Садри “Минем әби” шигырьләре.
2	Кыш. Кышкы уеннар. Яңа ел	Ә.Ерикәй “Беренче кар” шигыре. Шигъри текстка хас булган билгеләрне атау, ритм-рифманы билгеләү. Г.Бакир “Кышкы уен” хикәясе. Б.Рәхмәт “Яңа ел килгәч”, “Кыш бабай елкада” шигырьләре.Рәйсә Ишмуратова “Яңа чана”.
3	Татарстан-минем туган җирем	Җ.Тәрҗеманов “Табигать китабы” , Г.Гәрәева “Көз һәм балалар җыры” шигырьләре. В.Монасыйпов “Шифалы табиблар” хикәясе. “Дару үләннәре” тексты.

		Б.Рәхмәт “Кошлар киткәндә” шигыре. “Очты, очты...” уены. Шигъри текстка хас булган билгеләрне табу, тел-сурәтләү чараларын билгеләү. Шигъри текст белән уен ны бәйләү. З.Туфайлова “Туган ил” шигыре, Ф.Яруллин “Татарстан байрагы”, М.Җәлил “Җилләр”, Әхмәт Синагул “Татарстан җирләре”, Х.Туфан “И нурлы Казан”. Татарстан символлары. Казан турында легендалар. Лена шакиҗан “Сөембикә манарасы”, Бари Рәхмәт “Зәңгәр күл” шигырьләре.
4	Китап – белем чишмәсе	Х.Халиков “Яңа дус таптым”, Хәсән Шабанов “ Кадерлә син китапны”, З.Туфайлова “Безнең китапханәдә”, Ж.Дәрзаман “Якын дус”, Р.Фәхретдин “Уку әдәпләре. “Алсу мәктәптән кәефсез кайтты” тексты. Г.Тукай”Эш беткәч уйнарга ярый” шигыре. Шигъри текстны хикәя текстыннан аера белү, эчтәлекне ишетеп аңлау. Бирелгән шигъри текстның мультфильм формасында да була алуын күзәтү. Рольләргә бүлеп уку, геройларны төрле интонация төсмерләре аша белдерү.
5	Дуслык	А.Алишның биографиясе , “Куян кызы” әкияте. “Елга буенда хикәясе. “Минем дустым” хикәясе. Г.Бәширов “Сылтау” хикәясе. Б. Рәхмәт “Минем дуслар” шигыре.Р.Вәлиева “Дуслык” “Кыңгырау чәчәк”, В.Хәйруллина “Әйдә, танышабыз”, М.Галлямова “Чын иптәш”, Б.Рәхмәт “Әби белән бабушка”, Л.Толстой “Бүре белән тиен”.
6	Яз.Яз килә.	Карга боткасы (Грачиная каша)Нәүрүз бәйрәме. Укучыларның белгәннәренә таянып, татар халкының йолалары турында белемнәрен үстерү, Карга боткасы турында белешмә бирү. Л.Толстой “Әби белән оныгы” хикәясе. Мәхмүт Газизов “Рәхмәт” шигыре.С.Сөләйманова “Әниләр бәйрәме”, Р.Вәлиева “Туган көндә”, Г.Бәширов “ Табигатьтә яз”, Б.Рәхмәт “ Сыерчыктан телеграмма”, Р.Миңнуллин “Әйлән-бәйлән”, Р.Вәлиева “Җиңү көненде”. Мәдинә Маликова “Һәйкәл янында”, Вәсимә Хәйруллина “Билгесез солдат” шигырьләре. В.Осеева “Дүрт кыз” хикәясе.
7	Яхшылыкта – яктылык	Г.Лотфи “Песнәк белән Әнисә” хикәясе. “Чирик” хикәясе. И.Туктар “Алма” хикәясе. Д.Аппакова “Шыгырдавыклы башмаклар” хикәясе. Р.Мингалим “Дөньяда бер эт бар иде”, Г.Тукай “Кызыклы шәкерт” шигырьләре. Г.Мөхәммәтшин “Ак песи” хикәясе. Р.Батулланың биографиясе. “Чикыл белән Мырый” әкияте.Сәрвәр Әдһәмова “Дуслар”, .Баян “Эт янында тиеннәр”
8	Җәй. Матур җәй	Ш.Галиев “Җәйге болында” шигыре.” Р.Корбан “Җиләктә” шигырьләре”.Ә.Бикчәнтәева “Каен җиләге”, Р.Миңнуллин “Сабантуй бүген бездә”, “Сабантуй” хикәясе.
9	Халык авыз иҗаты	Әкиятләр. “Шүрәле” әкияте. “Ташбака белән Куян” ,“Яшел энәле керпе” әкиятләре. Проект эше “Без әкият яратабыз”. Әкиятләрнең геройларына, аларның эш - гамәлләренә бәя бирү. Халыкларның әкиятләрдә бирелгән дөньяны мифологик кабул итүен күрү.Татар халык әкияте “Куркак юлдаш”.
10	Кабатлау. Шигырь төзелеше	Шигырь төзелеше турында белешмә бирү. Ритм, рифма. Шигырьдәге каршылыкны таба белү. Үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.

Сөйләм һәм уку эшчәнлегенең төрләре: сөйләмне ишетеп аңлау, текстны кабул итү, эчтәлек буенча сораулар га җавап бирү, эчтәлек буенча ишетеп сораулар төзү, вакыйгаларның эзлеклеген төзү;
Ишетеп аңлау (аудирование): яңгыраган сөйләмне ишетеп аңлау: укытучы һәм сыйныфташлары кычкырып укыганны, иптәшләре сөйләгәнне, үзенә бирелгән сорауларны кабул итү; ишеткән сөйләмнең эчтәлеген аңлау, эчтәлек буенча сораулар төзү һәм бирелгән сорауларга җавп бирү;
Кычкырып уку: иҗекләп укудан сүзләп укуга күчү һәм уку тизлеген үстерә бару; кычкырып уку, чылбырлап уку, рольләргә бүлеп уку теләге формалаштыру; сәнгатьле уку үзенчәлекләрен үзләштерү;
Эчтән уку: зур булмаган текстларны мөстәкыйль укый белү; сайлап уку барышында өйрәнелә торган тексттан һәм сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны таба белү.
Сөйләм:монологик сөйләмнең төрләрен үзләштерү; эчтәлекне тулы һәм кыскартып сөйли белү; диалогик аралашуның үзенчәлекләрен үзләштерү; иптәшеннен сөйләмен тыңлый һәм аның сөйләменә карата үз фикереннe белдерү;
Язу: эш дәфтәрендә язмача күнегүләр башкару; күзәтүләрдән һәм тормыш тәҗрибәсеннән чыгып кыска сочинениеләр язу; рәсемнәргә карап мини-сочинениеләр язу; хәбәрләрнең һәм хатларның төрле төрләрен язу;

Әдәби әсәр тексты белән эшләү: сорау һәм биремнәргә нигезләнеп текстны аңлау һәм фикер алышу; лирик әсәрләрдәге эчке кичерешләрне аңлау; геройларның капма-каршы фикерен һәм авторның нәтиҗәсен таба белү; төрле төр әсәрләрдәге интонация аңлау һәм белдерү (бишек җыры, сөйләк, гимн һ.б.); тестның сәнгатьлелек ягыннан төзелешен әйтә белү; сөйләменә һәм эш-гамәлләренә карап, геройның характерын билгели алу, геройның үсешен күзәтү; төрле геройларның эш-гамәленә бәя бирү; чәчмә әсәрләрдә авторның фикеренә һәм лирик әсәрләрдә кичерешләренә бәя бирү; сәнгатьлелек чараларын табу;

Уку текстлары һәм фәнни-популяр текстлар белән эш: текст эчтәлеген аңлау; текст эчендә өлешләрне, әһәмиятле сүзләрне табу; эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.

Сыйныфтан тыш уку: укучыларны әдәби китапларны мөстәкыйль укый алу өчен әзерләү;балаларда әдәби китаплар укуга теләк булдыру, китапны кешелек мәдәниятенең бер өлеше буларак кабул итәргә өйрәтү;

Халык авыз иҗаты: "халык авыз иҗаты" төшенчәсен аңлау, кече фольклор әсәрләре (санамышлар, табышмаклар, тизәйткечләр, мәкальләр, бишек җырлары; тылсымлы, көнкүреш, хайваннар турындагы әкиятләр) жанрлары турында белемнәрен системалаштыру; фольклор әсәрләре һәм аларның төрләре турында белү; мәсәлләр турында белү; хикәя жанры, әдби әкиятләр, автор шигърияте; лирик әсрләрнең үзенчәлекләре (ритм, рифма); "тема", "төп фикер" төшенчәләрен белү; герой кичерешләрен аңлату; сюжет төшенчәсен аңлау; геройга бәяләмә бирә белү; сәнгатьлелек чараларын билгеләи һәм таба белү;

Төрле төрдәге һәм жанрдагы текстлар белән эшләү: әсәрнең халык авыз иҗатына караганын яки автор әсәре икәнлеген аера белү;текстларның жанр үзенчәлекләрен аңлау; текстларны аера белү (әдәби, фәнни-популяр);чәчмә (проза) һәм шигъри (поэзия) әсәрләрнең үзенчәлекләрен аңлау;

Сәнгатьнең төрле төрләренә караган әсәрләр белән эшләү: (әдәбият, рәсем сәнгате, гамәли сәнгать,сынлы сәнгать, музыка һ.б.) Алар арасында уртаклык һәм специфик аермалыкларны табу;

Иҗади эшчәнлек элементлары:әдәби әсәрләрне (яки өзекләрне) рольләргә бүлеп яки чылбырлап уку; проза һәм поэзия әсәрләрен сәнгатьле итеп укый белү;тиешле интонацияне дөрес сайлап һәм тиешле урында тукталышлар ясап укый белү; дәреслектәге иллюстрацияләр белән эшли белү һәм аларны әдәби текст белән чагыштыру; телдән һәм язмача үзеңнең шәхси тәэсирләрең белән уртаклаша алу (кечкенә сочинение һәм телдән фикерләмә);

Балаларның уку даирәсе: халык авыз иҗаты әсәрләре; фольклорның кече жанрлары (бишек җырлары, санамышлар, тизәйткечләр, табышмаклар, каргыш-теләкләр); халык әкиятләренең барлык төрләре, мәкальләр һәм әйтемнәр; автор әсәрләре, мәсәлләре; безнең илнең 19 – 20 нче гасыр әдәбияты классикларынын әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, шигырь формасында язылган тылсымлы әкиятләр, повестьлар); балалар әдәбияты классикларынын әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар); күпмилләтле Россиянең һәм чит илләрнең бүгенге көн әдәбияты классиклары әсәрләре (шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр, әкияти повестьлар). Төрле төрдәге китаплар: тарихи, маҗаралы, фантастик, фәнни-популяр, белешмә-энөиклопедик әдәбият; Балалар матбугаты басмалары (балалар журналы).

Башлангыч белем бирү баскычында укучылар икенче (төп) баскычта белем алуга әзерләнә, балаларга кирәкле әдәби һәм гомумкуьтура нигезләре бирелә.

Укучы өйрәнәчәк:

--текст белән эшләргә; кирәкле мәгълүматны аерып алырга һәм аны төрле уку максатларында файдаланырга; китап белән эшли белергә һәм берничә мәгълүмати чыганак белән берьюлы эшләргә; сүзлекләр, басма матбугат, китапханә фонды белән эшләргә;

--әдәбиятның – сүз сәнгате булуын һәм гомуми сәнгатьнең бер төре икәнлеген аңларга;